

รายงานการถอดบทเรียน

โครงการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ศูนย์การเรียนรู้
การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในระดับจังหวัด

โดย

ดร.ศิริวรรณ หัสสร้างสี

เสนอ

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กันยายน 2562

คำนำ

ด้วยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการโครงการมิติใหม่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไว้ถึงชยะ ภายใต้แผนงานลดปริมาณขยะและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะและของเสียอันตราย โดยได้เชิญชวนโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่วนราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในพื้นที่จังหวัด หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เข้าร่วมกิจกรรม และมีการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนร่วมกันบริหารจัดการขยะเพื่อลดปริมาณขยะมุ่งสู่การเป็นจังหวัดไว้ถึงชยะร่วมกัน โดยเริ่มต้นดำเนินงานเมื่อปี พ.ศ. 2560 และในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการประเมินและประกวดผลการดำเนินงาน ซึ่งโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการ ที่ได้คะแนนชนะเลิศในแต่ละประเภท ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก เทศบาลตำบลหนองพลับ และอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงานที่ได้รับคะแนนชนะเลิศของหน่วยงานที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงได้มีการทำการศึกษาผลการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน ความท้าทายในการดำเนินงาน และคำแนะนำในการดำเนินงานของหน่วยงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่สนใจจะดำเนินการเพื่อมุ่งสู่โรงเรียนไว้ถึง ชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ถึง หรือสำนักงานไว้ถึง ที่ตรงกับลักษณะของแต่ละหน่วยงาน

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) แบบร่วมปฏิบัติการ ผู้ศึกษาได้เข้าไปร่วมในเหตุการณ์และกิจกรรมจริง และสะท้อนเป็นภาษาสื่อสารในลักษณะที่เป็นเรื่องเล่าไม่เป็นการ เหมาะสำหรับสื่อสารแก่บุคคลทั่วไป มีใช้ศัพท์ทางเทคนิคที่มีลักษณะเฉพาะบุคคลในวงการ การศึกษา และการนำเสนอแต่ละกรณีศึกษาเป็นอิสระต่อกันและแยกเป็นรายกรณี โดยจะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอกรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลทับสะแก เทศบาลตำบลหนองพลับ และอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามลำดับ

ขอขอบพระคุณท่านผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ดร.พัลลภ สิงหเสนี) ประธานแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ผศ.ดร.นิศากร สิงหเสนี) ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนโครงการ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (นายสงว สุตประเสริฐ) ผู้อำนวยการส่วนสิ่งแวดล้อม (นางจิริภุช ปรานต์ประสิทธิ์) นางเนาวรัตน์ สายชุ่มอินทร์ และคณะเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้สนับสนุนการดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลทับสะแก (นายสุชาติ กาญจนประดิษฐ์) คุณครูสุภารัตน์ สังข์ฤทธิ์ และคณะครูทุกท่าน ท่านนายกเทศมนตรีตำบลหนองพลับ (นายเกรียงไกร ทวีกาญจน์) ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม รักษาการแทนผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (นางหนึ่งฤทัย สุขจันทร์) คณะเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองพลับ ผู้นำชุมชนร่มไทร (นายมานพ ชีคงเนียม) และสมาชิกชุมชนร่มไทร คุณชวรัชต์ วณิชธนภัทร เจ้าของร้านบ้านเค็มมุกกาแฟ หนองพลับ ท่านผู้อำนวยการอุทยานวิทยาศาสตร์

พระจอมเกล้า ๓ คว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (นายเบญจพล พาลี) ครูวรรณภรณ์ เจริญยิ่งสุขจินดา ครูลัคนา ชำนาญกุล ครูณัฐนันท์พร จารุพัฒน์ และคณะเจ้าหน้าที่สังกัดอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ๓ คว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่กรุณาอำนวยความสะดวกและอนุเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา และขอขอบคุณ ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ ผู้ริเริ่มแนวคิดชุมชนไร่ถึง ที่กรุณาชี้แนะ กรอบแนวคิดการศึกษาและให้ ข้อมูลการดำเนินงาน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเผยแพร่ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่ ผลการดำเนินงานของกรณีศึกษาตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นให้แก่โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างในการดำเนินงาน และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละหน่วยงาน ต่อไป

ดร.ศิริวรรณ หัสสร้างสี

กันยายน 2562

บทคัดย่อ

ในขณะที่แนวความคิดในการบริหารจัดการขยะกระแสหลักของประเทศไทยในยุคปัจจุบัน เน้น เรื่อง การดำเนินการอย่างเป็นทางการตามหลัก 3Rs และแบ่งขยะตามลักษณะทางกายภาพเป็น ขยะทั่วไป ขยะ อินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย และมีการรณรงค์ให้ทิ้งขยะลงถัง โดยให้ดำเนินการแยกก่อนทิ้ง ลงใน ถังขยะให้ตรงสีที่กำหนดเพื่อลดปริมาณขยะ แต่อย่างไรก็ตาม แนวความคิดการบริหารจัดการขยะแบบชุมชน ไร้ถัง (คิดค้นโดย ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ และเผยแพร่โดยวิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบัน พระปกเกล้า) ถึงแม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณขยะแต่มีความแตกต่างในการกำหนดเป้าหมายในการ ดำเนินการคือ ต้องสามารถดำเนินการจัดการขยะในชุมชนให้ได้ร้อยละ 100 และสามารถคืนถังขยะให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้ร้อยละ 100 หรือบรรลุสภาวะเป็นชุมชนไร้ถัง

แนวทางในการดำเนินงานคือ ทุกครัวเรือนและหน่วยงานจะต้องดำเนินการจัดการขยะของตนเอง โดย แยกขยะและวัสดุออกจากกัน แล้วจัดการให้จบในบริเวณของตนเอง หรือส่งมอบขยะหรือวัสดุให้แก่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการกำจัดหรือใช้ประโยชน์อย่างปลอดภัย ในการแยกขยะจะแยกตามประเภทของ เทคโนโลยีในการกำจัด ซึ่งเทคโนโลยีหลักในประเทศไทย มี 3 อย่าง ได้แก่ หลุมฝังกลบ โรงงานกำจัดสิ่งมีพิษ และเตาเผาขยะติดเชื้อ ดังนั้น ขยะจึงแยกออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ใช้ไม่ได้ เช่น ฟองน้ำ เสื้อผ้าขาด (นำไป ส่งหลุมฝังกลบ) เป็นพิษ เช่น หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย กระป๋องยาฆ่าแมลง (นำไปส่งโรงงานกำจัดสิ่งที่เป็นพิษ) และติดเชื้อ เช่น สำลีใช้แล้ว พลาสติกปิดแผล เข็มฉีดยา (นำไปส่งเตาเผาขยะติดเชื้อร่วมกับโรงพยาบาล) โดย การนำส่งจะต้องเก็บให้มีขีด และส่งมอบอย่างปลอดภัย

ในส่วนที่เป็นวัสดุ เมื่อแยกขยะไปกำจัดตามเทคโนโลยีแล้ว ก็จัดการกับวัสดุ วัสดุในชุมชนอาจแบ่งเป็น วัสดุย่อยสลาย และวัสดุที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ซ้ำ หรือวัสดุรีไซเคิล วัสดุย่อยสลายได้ ได้แก่พวกที่เป็น วัสดุธรรมชาติหรือผลิตมาจากธรรมชาติ เช่น เศษอาหาร กิ่งไม้ ใบไม้ หญ้า ไม้อัด ให้หาทางกำจัดในครัวเรือน ให้จบ และประเภทที่สองคือวัสดุรีไซเคิล เช่น กระดาษ พลาสติกทุกประเภท โลหะทุกประเภท เก็บรวบรวม ให้สะอาดและมัดชิด เพื่อบริจาคหรือจำหน่าย หรือเก็บไว้ใช้เอง ทั้งนี้ ถูกลงพลาสติกและโฟมบรรจุอาหาร ถ้าเปื้อนให้ล้างด้วยน้ำล้างจานใช้แล้ว ถ้าเปื้อกให้ตาก หลังจากนั้นให้รวบรวมบริจาค หรือจำหน่าย หรือเก็บไว้ ใช้เอง หากสามารถจัดการขยะและวัสดุตามวิธีที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะทำให้ไม่เหลือขยะไปทิ้งลงถังขยะ และ ถังขยะก็ไม่จำเป็น ซึ่งท้ายสุดก็ไม่จำเป็นต้องมีถังขยะตั้งในชุมชน หรือบรรลุสภาวะที่เป็นชุมชนไร้ถังนั่นเอง

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้จัดทำโครงการมิติใหม่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไร้ถังขยะ โดยสำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเป็นหน่วยประสานการดำเนินงานหลัก เพื่อนำแนวคิดชุมชนไร้ถัง ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดเพื่อลดปริมาณขยะ ซึ่งปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานจากเดิมที่มีการตั้งถัง ขยะไปสู่การถอนถังขยะ และไร้ถังขยะ โดยมีกิจกรรมที่สำคัญได้แก่ โรงเรียนไร้ถัง ชุมชน/องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นไร้ถัง และสำนักงานไร้ถังตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

การดำเนินงานได้เชิญชวนโรงเรียนทั้งระดับประถมและมัธยม ทั้งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการ ทั้งสังกัดส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเข้าร่วมโครงการ และซึ่งหลังจากได้มีการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ได้มีการประหวัดผลการดำเนินงานทั้ง 3 ประเภทกิจกรรม โดยที่โรงเรียน ชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในแต่ละประเภทได้แก่ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก อำเภอทับสะแก, เทศบาลตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน, และอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามลำดับ

โรงเรียนอนุบาลทับสะแก เป็นโรงเรียนระดับประถม มีนักเรียนและบุคลากรรวมประมาณ 600 คน เดิมมีขยะวันละประมาณ 500 กิโลกรัม หรือเดือนละประมาณ 15 ตัน มีถังขยะตั้งในโรงเรียนทั้งสิ้น 15 ถัง ปัจจุบันผลการดำเนินงาน เหลือขยะเฉลี่ยเดือนละ 4 กิโลกรัม คืบถึงขยะให้เทศบาลตำบลทับสะแกแล้วทั้งหมด มีความสุดยอดที่เชิญชวนให้ไปเยี่ยมชม 3 ประการ ได้แก่ การผลิตต้นกล้าเยาวชนที่จะเป็นผู้ปฏิบัติการรักษาสิ่งแวดล้อมในอนาคต การลดปริมาณขยะจนไร้ขยะและเป็นโรงเรียนไร้ถังแห่งแรกของจังหวัด และการออกบริการสังคม ร่วมทำกิจกรรมอำเภอทับสะแกไร้ถังขยะ การรักษาความสะอาดชายหาดทับสะแก การร่วมจัดการขยะในงานของชุมชน และงานเทศกาลของทั้งอำเภอทับสะแก และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เทศบาลตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน มีชุมชนในเขตเทศบาลทั้งสิ้น 7 ชุมชน เดิมมีถังขยะสาธารณะตั้งในทุกชุมชน หลังจากการดำเนินงาน ชุมชนได้มอบถังขยะสาธารณะคืนเทศบาลแล้วทั้งหมด เป็นเทศบาลตำบลแห่งแรก และเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งแรกของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่สามารถถอนถังขยะออกจากชุมชนได้ทั้งหมด และประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ เทศบาลตำบลหนองพลับ มีสิ่งที่ย้ำห้ามพลาดต้องไปชมที่เกี่ยวเนื่องกับการบริหารจัดการขยะ 4 อย่าง ได้แก่ เทศบาลไร้ถังห้ามพลาด เป็นเทศบาลที่มีสำนักงานและชุมชนที่สะอาดในภาพรวม ชุมชนไร้ถังขยะที่มีถนนกินได้ คริวเรือนที่มีทักษะและเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการขยะ และร้านกาแฟที่ไร้ขยะและถังขยะ

อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีผู้ใช้บริการประมาณ 6 แสนคนต่อปี เดิมมีถังขยะทั้งสิ้น 90 ถัง และมีขยะเฉลี่ยประมาณวันละ 4 ตันครึ่งต่อเดือน ปัจจุบัน ไม่มีถังขยะแล้ว คงเหลือไม่ถึง 800 กิโลกรัมต่อเดือน ลดปริมาณขยะได้ 81.98% สูงกว่าเป้าหมายที่รัฐบาลตั้งให้ถึง 16 เท่า ลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะจากเดือนละ 3 หมื่นบาทเศษ เหลือประมาณ 500 บาทต่อเดือน ผลการดำเนินงานที่ดีเด่นที่ควรแก่การไปศึกษาดูงาน ได้แก่ การเป็นสำนักงานไร้ถัง การบริการการท่องเที่ยวที่ไร้ถัง การจัดค่ายฝึกอบรมไร้ถัง และการจัดงานแสดงขนาดใหญ่ไร้ถัง

ปัจจุบัน โรงเรียนอนุบาลทับสะแก เทศบาลตำบลหนองพลับ และอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นสถานที่รองรับการศึกษาดูงานอย่างเป็นทางการตามโครงการมิติใหม่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไร้ถังขยะ และยังเป็นที่ยักศึกษาดูงานของคณะศึกษาดูงานการบริหารจัดการขยะจากหน่วยงานและโรงเรียนต่าง ๆ จากทั่วประเทศ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทคัดย่อ	ค
กรณีศึกษา โรงเรียนอนุบาลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	1
3 สุตยอตที่โดดเด่นและเป็นเลิศ	4
กระบวนการดำเนินงาน	11
ความท้าทายที่สำคัญในการดำเนินงาน	18
คำแนะนำสำหรับโรงเรียนอื่นที่จะดำเนินการเพื่อมุ่งสู่โรงเรียนไร้ถังขยะ	19
บรรณานุกรม	22
รายชื่อผู้ให้ข้อมูล	22
กรณีศึกษา เทศบาลตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เฉพาะการดำเนินงาน ของชุมชนร่วมไทร	25
รางวัลแห่งผลสำเร็จในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลหนองพลับ	29
ขั้นตอนการดำเนินงานบริหารจัดการของเทศบาลตำบลหนองพลับ	31
ความท้าทายที่สำคัญในการดำเนินงาน	37
คำแนะนำสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่จะดำเนินการเพื่อมุ่งสู่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและชุมชนไร้ถังขยะ	38
บรรณานุกรม	40
รายชื่อผู้ให้ข้อมูล	40
กรณีศึกษา อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	41
สำเร็จในการดำเนินงาน	43
กระบวนการในการดำเนินงาน	50
ความท้าทายที่สำคัญในการดำเนินงาน	55
คำแนะนำสำหรับหน่วยงานอื่นที่ต้องการนำแนวทางการจัดการขยะแบบไร้ถังไปใช้	56
บรรณานุกรม	58
รายชื่อผู้ให้ข้อมูล	58

กรณีศึกษา โรงเรียนอนุบาลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากขยะเดือนละ 15 ตัน เหลือ 4 กิโลกรัม เขาทำกันอย่างไร

โรงเรียนอนุบาลทับสะแก โรงเรียนไร้ถังขยะ เพชรเม็ดงาม แห่งภาคกลางตอนล่าง

ตั้งแต่รัฐบาลได้ประกาศให้ปัญหาขยะเป็นวาระแห่งชาติ เมื่อปี 2557¹ ตอนนั้นประเทศไทยมีขยะเฉลี่ยวันละ 7.17 หมื่นตัน และเมื่อถึงปี 2561 ประเทศไทยมีขยะถึง ประมาณ 7.6 หมื่นตันต่อวันหรือปีละ 27.8 ล้านตัน และมีค่าเตือนมาว่าเราจะไม่ทิ้งขยะแล้วนะ แล้วก็เห็นข่าวการรณรงค์กันทั่วทั้งประเทศตามโครงการจังหวัดสะอาดก็น่าชื่นใจค่ะว่าเราน่าจะรอดแล้ว เพราะทุกคนออกมาช่วยกัน แต่อยู่ ๆ จู่ ๆ ก็มานึกในใจได้ว่า เอ๊ะ! มีที่ใดบ้างที่มีผลงานดีเด่นในการดำเนินการแล้วผลงานดีเด่น เป็นนวัตกรรมที่ทำให้ไม่มีใครเหมือน ไม่เหมือนใครมีก็เลยละเลงตระเวนดูตามเว็บว่าใครทำอะไรที่ไหน ก็สืบจากรางวัลใหญ่ ๆ ก่อนละค่ะ

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับรางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทรางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change) ประจำปี 2562 โดยมีผลงานด้านการบริหารจัดการขยะมุ่งสู่จังหวัดประจวบไร้ถังขยะ และประกาศเป็นศาลากลางจังหวัดไร้ถังขยะจังหวัดแรกจังหวัดเดียวของประเทศ โอ้ววว! สุดยอด เราเจอแล้ว ค้นหาต่อไปอีกในเว็บไซต์ของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นหน่วยเจ้าภาพประสานการดำเนินงาน โอ้โฮ! เขาทำอะไรดี ๆ ไว้เพียบเลย มีทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไร้ถัง สำนักงานไร้ถัง และโรงเรียนไร้ถัง กระจายไปทั่วจังหวัด โอ๊ย! งงๆๆ ไร้ถังอย่างไร ไม่มีถังขยะอยู่กันอย่างไร มันก็น่าจะสกปรกแยละสิ ไม่มีถังไปทิ้งตรงไหน ที่อย่างไรละ มาๆๆ ตามไปดูด้วยกันค่ะ จะชวนท่านผู้อ่านไปดูทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไร้ถัง สำนักงานไร้ถัง และโรงเรียนไร้ถังขยะ ให้หายข้องใจ แต่วันนี้จะขอพาท่านไปชมโรงเรียนไร้ถังให้หายอยากเบื้องต้นก่อนนะคะ

พอเข้าไปสำรวจในเว็บไซต์ โอ้โฮ! มีมากมายเลย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ไปดำเนินการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะในโรงเรียนเพื่อมุ่งสู่โรงเรียนไร้ถังขยะโดยทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับโรงเรียนทำให้มีโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นร้อย ๆ แห่ง งาม๊ยะ ที่อื่น ๆ รณรงค์ให้โรงเรียนมีถังขยะแต่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์รณรงค์เพื่อไม่ให้มีถังขยะ निकออกแล้วค่ะ ที่ไม่เหมือนเพื่อนเลยเป็นนวัตกรรมจ้า นอกจากนั้นเขายังมีการประกวดกันด้วย ทีนี้เราก็ง่ายละค่ะว่าจะเลือกไปดูที่ไหนก่อนภายใต้เวลาที่จำกัด เห็นผลการประกวดนี้ขี้มออกเลยละค่ะว่าถ้าเป็นโรงเรียนระดับประถมจะพาท่านไปดูที่ใด แน่นอนค่ะ ไล่จากผลการประกวดกันนี้แหละ จะพาไปดูโรงเรียนที่ได้รางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่ง เขาชื่อ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยผลงานอันลือลั่น **เป็นโรงเรียนประถมไร้ถังขยะแห่งแรกของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากที่มีถังขยะเต็มทุกวัน ๆ ละ 15 ถัง ไม่เหลือเลยสักถังเดียว ลดปริมาณขยะได้จากเดือนละ 15 ตันเหลือเพียงเดือนละ 4 กิโลกรัม** หยกตัวเองคุณะคะเจ้บ๊มบี้ นี่เราไม่ได้ฝันนะ **รางวัลโรงเรียนสีเขียวเสต์ก็อันดับหนึ่งของจังหวัดและอันดับหนึ่ง**

¹ www.statbbi.nso.go.th

ของภาค รวมทั้งเป็นโรงเรียนหนึ่งในห้าที่เข้ารอบระดับประเทศ ไปดูกันดีกว่าค่ะ ว่าจริงมั๊ย แล้วถ้าจริงเขาทำกันอย่างไร

ระหว่างเดินทางก็เลยแอบไปดูข้อมูลเบื้องต้นหน่อยนึ่ง โรงเรียนอนุบาลทับสะแก เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ของพื้นที่เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ค่าเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 2 ถึงชั้น ป. 6 มีนักเรียนทั้งหมด 583 คน มีบุคลากร 28 คน ประกอบด้วย ครู 26 คน ครูธุรการ 1 คน แล้วก็ช่างไม้อีก 1 คน ระหว่างเดินทางก็นึกไปเรื่อย ผ่านนาเกลือ นึกถึงเพลงหนุ่มนาข้าว สาวนาเกลือ อ้อ! ดูป้ายหมู่บ้านอยู่เขตจังหวัดสมุทรสงคราม ไม่รู้ว่าสาวนาเกลือลอกหนุ่มนาข้าวหรือเปล่า แต่ก็นึกวกกลับมายังเรื่องขยะเราละค่ะ ดูเหมือนว่ามีคนประจำที่โรงเรียนรวมทั้งนักเรียนและบุคลากร 611 คน ไหนจะมีผู้ปกครองมารับมาส่ง รวมทั้งประชาชนมาใช้พื้นที่เล่นกีฬาตอนเย็น รวม ๆ น่าจะวันละ 1 พันคน ดูในเว็บไซต์ของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เจอคำบรรยายของท่านผู้อำนวยการ สวง สุดประเสริฐ บอกว่าโดยค่าเฉลี่ยคนไทยผลิตขยะคนละ 1.14 กิโลกรัมต่อวัน ถ้ามีคนมาใช้พื้นที่โรงเรียนวันละพันก็น่าจะได้ประมาณ 1 ตันนะ แต่นี้เป็นเด็กก็น่าจะลดลงสักครึ่งนึ่งคือครึ่งตัน คงจะตรงกับที่ข้อมูลว่าโรงเรียนนี้มีขยะเฉลี่ยประมาณวันละ 500 กิโลกรัม หรือเดือนละ 15 ตันค่ะ

ลองตามเพชรเกษมผ่านวังมะนาว เข้าย่อย เพชรบุรี ชะอำ หัวหิน ปรานบุรี เขาสามร้อยยอด กุยบุรี เข้าประจวบ ต่อไปจนถึงเขตเทศบาลตำบลทับสะแก เลี้ยวซ้ายเข้าซอยมุ่งสู่จุดปักหมุดละค่ะ ตั้งแต่เลี้ยวเข้าซอยหน้าหอประชุมอำเภอ ซึ่งเป็นซอยหน้าโรงเรียน โอ้โห...ทุกท่านคะ....ตั้งแต่วินาทีแรกที่ก้าวเข้าไปในรั้วโรงเรียนอนุบาลทับสะแก ขอบอกเลยคะว่า ไม่อยากเชื่อสายตาตัวเอง เป็นไปได้ไง โรงเรียนอะไรจะสะอาดขนาดนี้ ทั้งสนามหญ้า ทั้งบริเวณหน้าอาคารเรียน ทั้งถนนในโรงเรียน ดูสะอาดสะอ้าน เห็นแล้วรู้สึกดีดีค่ะ รู้สึกได้เลยว่า ค่า “ยินดีต้อนรับ” จริง ๆ

พอได้เห็นของจริงจึงมั่นใจล้านเปอร์เซ็นต์แล้วละว่าสิ่งที่เค้าเล่าสื่อกันมา ไม่ได้มี **ไม่มีถึงขยะแต่สะอาดมากๆๆ** ก็เลยซักอยากรู้แล้วละว่า กว่าจะมาเป็นแบบนี้ได้ โรงเรียนอนุบาลทับสะแกเค้าทำยังไงถึงได้สะอาดแบบนี้ เลยได้ขออนุญาตไปสังเกตการณ์ดู โอ้โห... มีอะไรนอกเหนือจากที่คนอื่นเล่าให้ฟังอีกเยอะ

เลย สมแล้วแหละที่เป็นส่วนหนึ่งของรางวัลเลิศรัฐ ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรามาไล่เรียงกันทีละเรื่องกันดีกว่าค่ะ แต่ละเรื่องสุดยอดทั้งนั้น เรื่องสุดยอด ๆ มีอะไรบ้างนะ

3 สุดยอดที่โดดเด่นและเป็นเลิศ

ความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะที่เด่น ๆ และเป็น “3 สุดยอด” ของโรงเรียนอนุบาลทับสะแกก็คือ “สุดยอดการสร้างคน สุดยอดโรงเรียนสะอาดไร้ถังขยะ สุดยอดในการบริการชุมชน” ค่ะ ความสำเร็จในแต่ละเรื่องเค้าเป็นยังไง ลองมาดูกันนะคะ

ประการแรก... “สุดยอดการสร้างคน” ในที่นี้ ก็คือ การจัดการเรียนการสอนของครู และการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีและทักษะในการบริหารจัดการขยะให้นักเรียนค่ะ เค้าเป็นสุดยอดในเรื่องนี้กันยังไงบ้างนะเธอคะ หลังจากใช้เวลาในการแทรกซึมสังเกตการณ์ผ่านไปหลายวันหลายรอบและประทับใจทุกรอบที่เข้ามาแอบดูสรุปหลัก ๆ ได้ 3 เรื่องสุดยอดค่ะ สุดยอดในการจัดการภายในเรื่องแรกเลยก็คือ เค้าเพาะ “ต้นกล้า” ค่ะ ต้นกล้าในที่นี้ ไม่ใช่ต้นถั่วงอก หรือต้นกล้าของพืชอื่น ๆ แต่อย่างใดนะค่ะ เค้าหมายถึงนักเรียน ซึ่งเป็นต้นกล้าที่เป็นเยาวชนของชาตินี้เอง ทางโรงเรียนได้ปลูกฝังจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยการบรรจุเนื้อหาเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการขยะด้วยตนเองตั้งแต่ในห้องเรียน โดยนักเรียนทุกคนทุกห้องสามารถคัดแยกขยะและวัสดุออกจากกัน แล้วนำขยะไปจัดเก็บให้มีชนิดปลอดภัยเพื่อส่งมอบให้เทศบาล ส่วนวัสดุก็นำมาแยกประเภทแล้วจัดเก็บในภาชนะบรรจุตามประเภทของวัสดุเพื่อนำไปใช้ประโยชน์หมุนเวียนภายในโรงเรียน ที่เหลือก็บริจาค หรือขาย เหตุผลที่ทำการเรียนการสอนและการปลูกฝังจิตสำนึกรับผิดชอบเช่นนี้ เพราะทางโรงเรียนต้องการให้นักเรียนทุกคน “จัดการขยะให้จบที่ตัวเอง ไม่ทิ้งให้เป็นภาระของคนอื่น”

ผลจากแนวทางการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้การบริหารจัดการขยะภายในโรงเรียนมีการจัดการอย่างครบวงจร ตั้งแต่การจัดการต้นทางที่ตัวนักเรียนและในแต่ละห้องเรียนโดยแยกสิ่งของออกเป็นขยะและวัสดุ แล้วนำไปจัดการที่กลางทาง คือ ขยะจัดเก็บให้มีชนิดแล้วส่งมอบปลายทางคือเทศบาลตำบลทับสะแกเพื่อนำไปกำจัด ในส่วนวัสดุนำไปจัดการหรือใช้ประโยชน์หมุนเวียนในโรงเรียน จึงส่งผลให้ปริมาณขยะที่จะต้องนำส่งออกไปกำจัดข้างนอกโรงเรียนเหลือในปริมาณที่น้อยมาก **ต้นกล้า** ที่ปฏิบัติงานในกระบวนการจัดการขยะภายในอย่างเป็นระบบก็ได้รับการศรัทธาไปพร้อมกับการปฏิบัติงานซึ่งในอนาคตจะเป็น **“ต้นแกร่งและผู้นำทีมแกร่ง”** ที่มีคุณภาพในการบริหารจัดการขยะของประเทศชาติต่อไป ท่านผู้อ่านต้องมาคุยกับต้นกล้าเหล่านี้ นะคะ เขากล้าจริง ๆ กล้าที่จะเปลี่ยนแนวคิดจากมีถังขยะมาไร้ถังขยะ กล้าที่จะเป็นผู้นำในการสร้างนวัตกรรมและนำเสนอสิ่งที่ดีกว่า

สุดยอดที่สองคือ **สุดยอดโรงเรียนสะอาดไร้ถังขยะ** สะอาดยิ่งไหนะเธอ มาดูสถิติกันเลยคะ จากการดำเนินการจัดการขยะตามแนวทางโรงเรียนไร้ถัง พบว่าทางโรงเรียนสามารถลดปริมาณขยะได้มากมายเลยคะ จากเดือนละ 15 ตัน เหลือแค่ 4 กิโลกรัม!!!!!! จริง ๆ นะคะ ครูเค้ายืนยันมา พอถามถึงปริมาณขยะในแต่ละวันของโรงเรียน คุณครูสุदारัตน์ (ครูต๋อ) ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ก็อึ้ง ๆ ไปนิดนึงก่อนจะบอกว่า “คิดไม่ออกจริง ๆ ค่ะว่าตอนนี้ที่โรงเรียนมีอะไรที่เป็นขยะบ้าง เพราะจัดการเสร็จแล้วก็ไม่มีเหลืออะไรเลย ตอนนี้ ที่เหลืออยู่อย่างเดียวคือ ... **เหลือเชื้อ ค่ะ**”².... แปะวววววววว

คุณครูต๋อเล่าให้ฟังต่อว่า พอไม่มีขยะแล้ว ทางโรงเรียนก็เลยไม่มีความจำเป็นจะต้องตั้งถังขยะภายในบริเวณโรงเรียนอีกต่อไป และได้ส่งมอบถังขยะของโรงเรียนจากเดิมจำนวน 15 ถังคืนให้กับเทศบาลตำบลทับสะแกไปทั้งหมดแล้ว ตอนนี้โรงเรียนอนุบาลทับสะแกก็เลยเป็น “โรงเรียนไร้ถัง” อย่างสมบูรณ์แล้วคะ.... เชื่อไม่เชื่อก็ต้องเชื่อ เพราะครูต๋อเอารูปให้ดูเป็นการยืนยันคะ

ดูสภาพพื้นที่บริเวณโรงเรียนก่อนดำเนินการนะคะ ... อุดมไปด้วยถังขยะและถุงดำเลยทีเดียวนะ ... อี้ยยยยย ดูจากสภาพการณ์แล้วคงจะรวมได้วันละครึ่งตันจริง ๆ

² สัมภาษณ์คุณครูสุदारัตน์ สังข์ฤทธิ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก

แต่พอทางโรงเรียนมีนโยบายและดำเนินงานตามแนวทางการจัดการขยะเพื่อมุ่งสู่โรงเรียนไร้ถัง
ปรากฏว่า.....เป็นไงคะ เร็มเร็ว เรไร... ไม่มีถังขยะก็สะอาดได้ เย่ ๆ ๆ ๆ ๆ

สะอาดแบบนี้ ไร้ถังแบบนี้ ดูเจริญหูเจริญตาว่าเยอะ แยกไปใครมารู้สึกดี นักเรียนก็มีสุขภาวะที่ดี
เป็นโรงเรียนที่น่าอยู่ น่าอยู่จริง ๆ ค่ะ

เดินไปเดินมา ชักรู้สึกหิว เลยเดินไปที่โรงอาหาร โอ้ววววว...โรงอาหารสะอาดมาก เป็นโรงอาหาร
ไร้ถังขยะ...อีกแล้วค่ะ ที่เป็นไฮไลท์ต้องมาสัมผัสให้ได้คือ มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการผลิตอาหารและ
รับประทานอาหารในโรงอาหารเพื่อมิให้เกิดการสูญเสียอาหารที่จะนำไปสู่การเกิดขยะ คำว่า “วัฒนธรรม
องค์กร” นี้ หมายถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ขององค์กรนะค่ะ ไม่ใช่ขบวนพ็อน ฮ่า ๆ ๆ ๆ ๆ โดยในส่วนของผลิต
และจำหน่ายของผู้ประกอบการค้าขายอาหารในโรงอาหารก็จะช่วยกันจัดการไม่ให้เกิดขยะ ส่วนนักเรียน
ผู้รับประทานอาหารก็จะเข้าแถวรับอาหารอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีวินัยในการรับประทานอาหาร คือ
ให้ทุกคนตักอาหารมาแค่พอกิน และให้กินให้หมดจาน ไม่ให้หกเลอะเทอะบนโต๊ะอาหารหรือเหลือทิ้งเป็นเศษ
อาหารค่ะ จากเดิมที่เคยมีขยะวันละประมาณ 70 กิโลกรัมที่เทศบาลจะต้องมาขนเพื่อนำไปทิ้งข้างนอก เหลือ
เศษอาหารเฉลี่ยวันละครั้งกิโลกรัมที่นักเรียนสามารถนำไปจัดการให้เกิดประโยชน์ได้ในโรงเรียนทั้งหมดไม่ต้อง
เป็นภาระของเทศบาลในการขนไปกำจัด ดูสิคะ ภาพที่นักเรียนเข้าแถวรับอาหาร แล้วก็นั่งรับประทานอย่าง
เป็นระเบียบเรียบร้อย และบริเวณโรงอาหารก็สะอาดหมดจดงดงามสมคำร่ำลือจริง ๆ ค่ะ หากมีโอกาสก็แวะ
มาทานอาหารอร่อย ๆ บรรยากาศสะอาดระดับนางฟ้า ในราคาโรงเรียนอนุบาลจ้า

นอกจากโรงอาหารไว้ถึงที่เป็นตัวอย่างของบริเวณโรงเรียนที่น่าจะมีถึงขยะ แต่ก็ไม่มี ตามที่ได้แนะนำไปแล้วนะคะ ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่เป็นผลงานที่นำไปสู่การไม่ให้โรงเรียนต้องมีถึง นั่นคือการจัดการวัสดุหมุนเวียนวัสดุที่ใช้แล้วหรือเหลือใช้ในโรงเรียนเขาไม่ทิ้งเลยคะ มีทั้งนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำให้เกิดสิ่งใหม่จากเดิมที่เป็นสิ่งที่ไม่เป็นที่ต้องการ เช่น นำมาทำเป็นสื่อการเรียนการสอนประกอบกิจกรรม สิ่งประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ หรือสิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งสิ่งของที่เป็นประโยชน์เหล่านี้ ได้มีการจัดแสดงไว้ในอาคารพาสุกและบริเวณโดยรอบเพื่อให้นักเรียนตลอดทั้งผู้มาเยือนได้เห็นประโยชน์ของวัสดุเหล่านี้ รูปที่ถ่ายมาให้ท่านดูนี้เป็นแค่ตัวอย่างบางตอนนะคะ อยากให้มาดูเองคะ ยังมีของดี ๆ ให้ดูอีกเยอะมาก การนำวัสดุที่ใช้ได้อีกมาใช้ประโยชน์ทั้งหมด ทำให้ไม่เหลือของที่ใช้ได้อีกที่จะเป็นขยะซึ่งจะต้องนำไปทิ้งลงถัง เลยทำให้ถึงขยะในโรงเรียนหมดความจำเป็น เข้าใจแล้วละคะว่าทำไมโรงเรียนจึงส่งมอบถึงขยะคืนเทศบาลได้ทั้งหมด ภาพที่น่าเสนอเป็นเพียงตัวอย่างบางส่วนของงานประดิษฐ์นะคะ ยังมีให้ท่านมาชมเองอีกจำนวนมากเลยคะ

นอกจากมีการนำวัสดุที่รื้อมาจากของเก่ามาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์แล้ว ก็ยังมีระบบการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการผ่านการตั้งฐานการเรียนรู้เพื่อทั้งใช้ฝึกต้นกล้าและจัดการการวัสดุที่เหลืออื่น ๆ ให้เกิดประโยชน์ไปพร้อม ๆ กัน คืออย่างนี้คะ ฐานการเรียนรู้ ที่โรงเรียนเคามีศูนย์การเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 7 ฐาน ซึ่งใช้ในการสาธิตและสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะคะ 7 ฐานนี้ครอบคลุมการจัดการขยะแบบครบวงจร

เลยทีเดียว เค้ที่ตั้งชื่อให้คล้องจองกันด้วยนะคะ ชื่อ “ฐานคัดแยกรีนรมย์ ฐานถุณนร้อยรัก ฐานน้ำหมักร่วมใจ ฐานกรีนโคนช่วยได้ ฐานใบไม้คืนชีวิต ฐานสิ่งประดิษฐ์เหลือใช้ และฐานมีวินัยการกิน” ค่ะ แสดงให้เห็นว่าทางโรงเรียนเค้าได้ให้ความสำคัญและใส่ใจทุกรายละเอียดในการจัดการขยะจริง ๆ นับว่าเป็นฐานการเรียนรู้ที่โดดเด่นและครบวงจรจริง ๆ ค่ะ อย่าลืมหาเวลามาเยี่ยมชมให้ได้นะคะ

เอาละ ทีนี้ พอโรงเรียนเค้าจัดการสภาพแวดล้อมภายในของเค้าเสร็จ จนกลายเป็นโรงเรียนไร้ถังขยะ และเป็นที่ยอมรับแก่คนภายนอกแล้ว เกิดอะไรขึ้น ชาวบ้านและผู้นำชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง ก็มาขอให้ทางโรงเรียนช่วยส่งคนไปอบรมให้ชาวบ้านมั่ง ก็เลยนำมาสู่ความสำเร็จที่เป็นสุดยอดที่สาม ก็คือ **สุดยอดในการบริการชุมชน “จากโรงเรียนสู่ชุมชนไร้ถัง”** ซึ่งก็ได้แก่ การออกไปบริการชุมชน โดยการออกไปให้ความรู้ และสาธิตการบริหารจัดการขยะแบบ “ไร้ถัง” นอกจากนี้จะไปให้บริการมาหมดทั้ง 10 ชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลทับสะแกแล้ว นอกพื้นที่ โรงเรียนก็ส่งผู้แทนไปค่ะ ขอให้บอก ยังไม่หมดเท่านั้นนะคะ โรงเรียนเค้ายังไปทำกิจกรรมเพื่อสังคมอีกนานัปการ ได้แก่ การเก็บขยะชายหาด ทั้งแบบที่ครูและนักเรียนนัดกันไปเก็บเอง และแบบที่ไปร่วมกับกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้พิทักษ์ชายหาด ชมรมท่องเที่ยวอำเภอทับสะแก และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังไปตั้งจุดจัดการขยะในงานต่าง ๆ เช่น งานปีใหม่อำเภอทับสะแก ค่ายลูกเสือ งานลอยกระทง และงานบุญต่าง ๆ แถมยังมีคนมาขอศึกษาดูงานที่โรงเรียนอีกต่างหาก จนกระทั่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ “โรงเรียนไร้ถังขยะ” แห่งแรกของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และแห่งแรกในภาคกลางตอนล่าง แล้วก็ภาคใต้ตอนบนเชียวนะคะ มีคนมาขอศึกษาดูงานมากมาย ทั้งจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วประเทศจน “หัวกระไดโรงเรียนแทบจะไม่มีแห้ง” เลยค่ะ

จากความสำเร็จที่เป็นสุดยอดทั้งหลายที่ได้กล่าวไปแล้ว ทำให้โรงเรียนได้รับรางวัลที่เป็นความภาคภูมิใจของโรงเรียนหลายรางวัลเลยละ รางวัลในระดับจังหวัดก็ได้แก่ ได้รับโล่รางวัลโรงเรียนไร้ถังขยะจาก

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปี 2559 ได้รับโล่เกียรติยศโรงเรียนไร้ถังขยะระดับจังหวัด จากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เมื่อปี 2561 และในปี 2562 นี้ โรงเรียนยังได้สมัครเข้าร่วมโครงการประกวดโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) ที่จัดขึ้นโดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในลำดับที่ 1 ของทั้งระดับจังหวัดและระดับภาค และในขณะนี้ก็ได้รับคัดเลือกให้ผ่านเข้ารอบ 1 ใน 5 ในกลุ่มโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส (กลุ่ม A) เพื่อจัดลำดับในระดับประเทศต่อไปค่ะ มาถึงขั้นนี้แล้ว ถ้าจะเทียบกับการประกวดนางงาม ก็คือ ได้เข้ารอบสุดท้ายแล้ว เหลือแค่รอฟังผลว่า จะได้รางวัลไหนแค่นั้นเองค่ะ สดุดยอจริง ๆ

ได้ชื่นชมกับความสำเร็จของโรงเรียนแล้ว เรามาคูกันต่อเลยนะคะว่า เบื้องหลังความสำเร็จของ “โรงเรียนไร้ถัง” นี้ คำทำอะไร ยังไงบ้าง ไปค้นหาด้วยกันนะคะ

ความเป็นมาในการดำเนินงาน

แรกเริ่มเดิมที วิธีการจัดการขยะของโรงเรียนคำดำเนินงานตามแบบกระแสหลัก คือสะอาดแบบ “มีถัง” ค่ะ คือ ให้ทุกคนทิ้งขยะลงถัง อย่าให้ออกนอกถัง ก็คือถังขยะที่โรงเรียนขอรับการสนับสนุนและได้รับมอบจากเทศบาลตำบลทับสะแกที่เราได้ทราบกันตั้งแต่ตอนต้นว่า มีทั้งหมด 15 ถังนั้นละคะ วัน ๆ หนึ่งก็มีขยะร่วม ๆ ครั้งต้น... มิใช่บ่อย ๆ เลยนะคะ แถมมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อีกต่างหาก ขยะเหล่านี้จะทางเทศบาลก็เก็บไปรวมกับขยะจากทุกจุดในพื้นที่ในเขตเทศบาลแล้วก็นำไปกำจัดที่ศูนย์กำจัดขยะรวมของจังหวัดที่เทศบาลตำบลปราณบุรีนั่นแหละค่ะ ไปกลับก็วันละกว่าสองร้อยกิโลเมตร นอกจากที่โรงเรียนจะต้องเผชิญกับสภาพปัญหารายวันเช่นนี้แล้ว ก็ยังมีปัญหาอีกประการหนึ่งที่เป็นเสมือนระเบิดเวลา ก็คือ ระบบกำจัดขยะของเทศบาลตำบลปราณบุรีนั่นแหละ คำออกแบบมาให้รองรับขยะสูงสุดแค่ 60 ตันต่อวัน แต่ปรากฏว่า หลุมฝังกลบขยะที่ศูนย์กำจัดขยะที่ปราณบุรีแห่งนี้ มีองค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ อีกตั้งเกือบ 20 แห่ง ขนขยะมาทิ้งด้วย จนกระทั่งมีขยะเข้าสู่ระบบกำจัดเกินกว่าที่ออกแบบไว้ตั้ง 5 เท่าเชียวค่ะ³ หากสถานการณ์ขยะยังเป็นเช่นนี้ หลุมฝังกลบก็คงจะเต็มในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ถ้าเต็มแล้ว จะเอาขยะไปทิ้งที่ไหนกันอีกล่ะ? ปัญหานี้เป็นปัญหา

³ ข้อมูลจากรายงานการติดตามและประเมินระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชนและระบบกำจัดขยะมูลฝอย โครงการเพิ่มประสิทธิภาพแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด พ.ศ. 2560

ใหญ่ระดับจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทางโรงเรียนมิได้นิ่งนอนใจ และได้พยายามหาแนวทางที่จะแก้ไขมาโดยตลอด เลยละคะ โดยแนวทางที่โรงเรียนใช้ในขณะนั้นก็คือ แนวทางตามกระแสหลัก หรือที่หลาย ๆ คนเรียกกันติดปากว่า 3Rs (Reduce Reuse และ Recycle) นั่นเอง ซึ่งก็ช่วยบรรเทาปัญหาไปได้ในระดับหนึ่ง ความสะอาดในบริเวณโรงเรียนในช่วงนั้นนะ ก็สะอาดนะคะ แต่เป็นความ “สะอาดแบบมีถัง” ค่ะ เพราะยังมีถังขยะตั้งและมีปริมาณขยะที่จะต้องนำไปกำจัดแต่ละวันก็เยอะอยู่ค่ะ ร่วม ๆ ครึ่งตันตามที่เราทราบกันมาแล้วแหละคะ⁴

นอกจากโรงเรียนที่จะเป็นกังวลและพยายามหาทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะแล้วนะคะ หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ รวมทั้งเทศบาลตำบลทับสะแกก็ตระหนักถึงผลกระทบ และพยายามเสาะหาวิถีทางที่จะแก้ปัญหาอยู่เช่นกัน จนเมื่อราว ๆ ปี 2559 นายกเทศมนตรีตำบลทับสะแกท่านได้ไปอบรม และมีโอกาสได้รับฟังการบรรยายของ ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดการจัดการขยะแบบชุมชนไร้ถัง⁵ โดยยึดหลักการการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ให้ประชาชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองในการจัดการขยะให้จบที่ตัวเองให้ได้มากที่สุด ไม่สร้างภาระให้ใคร... “ไม่ทิ้งลงถัง ไม่หวังเอาไปทิ้งบ้านคนอื่น” โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงาน ก็คือ “ลดปริมาณขยะ...และถังขยะ จนกระทั่งไร้ขยะและถังขยะในที่สุด” ที่จริงแนวคิดของนักวิชาการท่านนี้ เป็นแนวที่ “สวนกระแส” อย่างมาก เพราะว่า “ไม่เอาถัง” ในขณะที่กระแสหลักเค้าเน้นให้มีถัง ไม่ใช่ถังเดียวด้วยนะคะ ต้อง 4 ถังเป็นอย่างน้อย สำหรับถังขยะ 4 ประเภทตามแนวทาง 3Rs ได้แก่ ขยะทั่วไป ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย แต่ปรากฏว่าแนวคิดของ ดร.ไพบุลย์นี่กลับ “โดนใจ” นายกา จัง ๆ ค่ะ นายกา ก็เลยเชิญ ดร.ไพบุลย์มาที่เทศบาล เพื่อบรรยายให้ความรู้และสาธิตการจัดการขยะแนว “ไร้ถัง” ให้แก่ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เทศบาล รวมทั้งได้เชิญผู้แทนของโรงเรียนอนุบาลทับสะแกมาร่วมรับฟังด้วย ซึ่งในวันนั้น ผอ. ท่านฟังไปด้วยตนเองเลยคะ แถมยังให้ครูต๋อไปฟังด้วยอีกต่างหาก เพราะคุณครูท่านดูแลรับผิดชอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องโดยตรงกับหัวข้อการบรรยาย

ตามแนวคิดการจัดการขยะแบบไร้ถังนี้ ก่อนอื่นจะต้องแยกให้ออกก่อนว่า อะไรเป็นขยะ อะไรไม่ใช่ขยะ โดยหลักการแล้ว ขยะก็คือ สิ่งที่จะต้องนำไปกำจัด เพราะไม่มีประโยชน์แล้ว หากเก็บไว้จะเป็นโทษ วิธีการกำจัดก็ต้องทำให้ถูกต้องตามเทคโนโลยี ซึ่งมีอยู่ 3 วิธี ก็คือ หลุมฝังกลบ โรงงานกำจัดสารพิษ และเตาเผาขยะติดเชื้อ ดังนั้น ขยะตามแนวคิดแบบ “ไร้ถัง” จึงมีอยู่แค่ 3 ชนิดก็คือ ใช้ไม่ได้ (กำจัดโดยการฝังในหลุมฝังกลบ) เป็นพิษ (ส่งไปกำจัดที่โรงงานกำจัดสารพิษ) และติดเชื้อ (กำจัดโดยการนำไปเผาในเตาเผาขยะติดเชื้อ) สิ่งอื่นนอกเหนือจากนี้ ไม่เรียกว่าขยะ แต่จะเรียกว่าวัสดุ ซึ่งจะแยกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วัสดุย่อยสลายได้ และวัสดุรีไซเคิล

⁴ สัมภาษณ์ครูสุดารัตน์ สังข์ฤทธิ์ (อ้างแล้ว)

⁵ ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดการจัดการขยะแบบชุมชนไร้ถัง ต่อมาได้ร่วมมือกับวิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า ในการนำแนวคิดไปสู่การปฏิบัติร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ภายใต้โครงการพลเมืองยุคใหม่ ชุมชนไร้ถัง

สำหรับตัวอย่างของขยะและวัสดุแต่ละประเภทนะหรือคะ ก็ง่าย ๆ เลยคะ ขยะที่ใช้ไม่ได้ก็คือ สิ่งที่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อะไรได้อีกแล้ว เช่น เสื้อผ้าเก่าที่ขาดแล้ว และผู้ผลิตเค้กระบุให้กำจัดโดยการเผาหรือฝังเท่านั้น ขยะเป็นพิษก็จะมีพวก ถ่านไฟฉายเก่า หลอดไฟเก่า กระป๋องสเปรย์ ขวดบรรจุยาฆ่าแมลง ส่วนขยะติดเชื้อ ก็ได้แก่ เช็มฉีดยา พลาสติกเทอร์ยา หรือผ้าพันแผลที่ใช้แล้ว สำหรับวัสดุย่อยสลายได้ ก็จะเป็นพวกเศษอาหาร เศษใบไม้ และวัสดุรีไซเคิล ก็จะมี กระดาษ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก ถุงพลาสติก เป็นต้นคะ

วิธีการจัดการขยะด้วยตนเองตั้งแต่ต้นทางก็ไม่ยาก หากเป็นขยะที่ใช้ไม่ได้ ก็จัดการฝังกลบเลยคะ ส่วนขยะที่เป็นพิษ และขยะติดเชื้อก็จัดเก็บแยกกันไว้ในที่ที่มีมิดชิด และส่งมอบให้หน่วยงานที่รับผิดชอบไปกำจัดอย่างปลอดภัยให้ถูกต้องตามเทคโนโลยีต่อไป สำหรับวัสดุย่อยสลายได้ก็อาจจะเอาเลี้ยงสัตว์ เอาไปฝังดินให้เป็นปุ๋ยต้นไม้ หรือไม่ก็ทำปุ๋ยหมัก ส่วนวัสดุรีไซเคิลนั้นแล้ว ถ้าเพื่อนให้ล้างให้สะอาด ถ้าเปียกให้ตากให้แห้งแล้วเก็บรวบรวมเพื่อนำไปขาย หรือไม่ก็นำไปบริจาคคะ ดร. ท่านส่งเสริมให้ทุกคนล้างถุงพลาสติกนะคะ แล้วก็ให้ล้างแบบประหยัดด้วยก็คือ ใช้น้ำที่เราใช้ล้างจานเสร็จแล้วนั้นแหละคะ แล้วก็ตากที่ราวตากผ้า ตากแล้วหนีบด้วยที่หนีบผ้า เหมือนที่เราตากผ้ากันนั้นแหละ ใครไม่มีราวก็ใช้เชือกฟางยาวซักกาวานึงมาซึง หรือไม่ก็ใช้ที่ตากผ้าที่เป็นวงกลมแบบที่ใช้ตากชุดชั้นในก็ได้คะ ไม่ต้องไปหาซื้ออุปกรณ์อะไรใหม่เลย

คุณครูต่อเล่าให้ฟังว่า “ตอนนั้นฟังแล้วก็เฉย ๆ แล้วก็ยังมีคำถามในใจว่าล้างทำไมกัน ถุงพลาสติกเนี่ย...ล้างเพื่อ?...”⁶ แต่เมื่อได้ชมการสาธิตของ ดร.ไพบุลย์ ในระหว่างที่ลงพื้นที่จริงในชุมชน ก็เลยเข้าใจมากขึ้น และเห็นว่าสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง และหลังจากอบรมเสร็จแล้ว ผอ. และครูต่อก็ได้เริ่มลงมือทำเลย แล้วก็พบว่า สามารถทำได้ ไม่ยาก และได้ผลจริง ผอ. จึงตัดสินใจที่จะเดินตามแนวทาง “ไร้ถัง” อย่างจริงจัง เรามาติดตามดูกันต่อไปดีกว่าคะว่า ทางโรงเรียนเค้าทำอย่างไรบ้าง ถึงได้ประสบผลสำเร็จเป็น “3 สุดยอด” แบบที่เห็นกันทุกวันนี้

กระบวนการดำเนินงาน

กระบวนการดำเนินการจัดการขยะตามแนวทาง “โรงเรียนไร้ถัง” ของโรงเรียนอนุบาลทับสะแก มีขั้นตอนที่สำคัญที่ได้ไปขอการะเรียนรู้อีกมีสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้คะ

ขั้นตอนที่แรก การกำหนดนโยบายและเป้าหมาย เมื่อ ผอ. ได้ทดลองทำเห็นผลสำเร็จ จึงตัดสินใจที่จะนำแนวทางการจัดการขยะแบบไร้ถังมาขยายผลอย่างจริงจังในโรงเรียน และได้กำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน โดยมีเป้าหมายให้โรงเรียนอนุบาลทับสะแกเป็นโรงเรียนที่สะอาดแบบไร้ถังขยะ และให้นักเรียนทุกคนมีจิตสำนึกรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด โดยการ “จัดการขยะตั้งแต่ต้นทางด้วยตนเอง ไม่เป็นภาระให้แก่คนอื่น”

ขั้นตอนที่สอง สร้างความรับรู้ความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าที่ผ่านมาท่าน ผอ. และคุณครูต่อจะรู้และเข้าใจทั้งหลักการและวิธีปฏิบัติตามแนวทางไร้ถังแล้วก็ตาม แต่ก็เห็นว่า ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

⁶ สัมภาษณ์ครูสุศารัตน์ สังข์ฤทธิ์ (อ้างแล้ว)

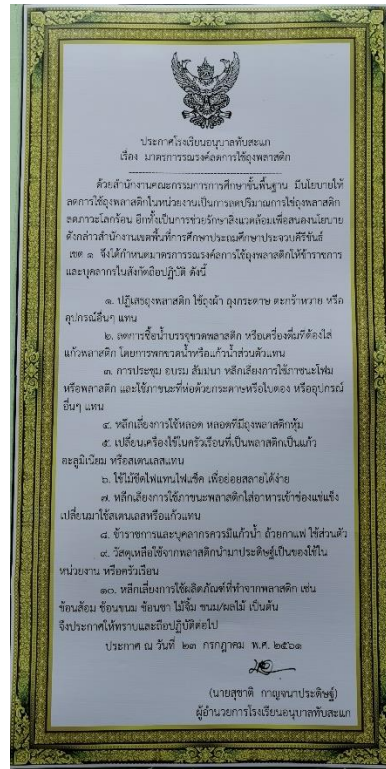
ให้ประสบผลสำเร็จจริง ๆ ยังมีความท้าทายหลายประการ เพราะในขณะนั้น ทางโรงเรียนยังดำเนินการตาม กระแสหลัก ทั้งครูและนักเรียนยังคงมีวัฒนธรรมการรักษาความสะอาดแบบ “ทิ้งขยะลงถัง” อยู่ นอกจากนั้น บริบทของโรงเรียนก็มีความแตกต่างจากบริบทของชุมชน เพราะการจัดการขยะที่ ดร.ไพฑูริย์ฯ สาธิตในชุมชน นั้น เป็นการจัดการในระดับครัวเรือน แต่สำหรับของโรงเรียนจะเป็นระดับองค์กร รายละเอียดเทคนิคในการ บริหารจัดการจึงแตกต่างกัน

ท่าน ผอ. ก็ได้มอบให้คุณครูต่อดำเนินการประสานขอความร่วมมือจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ทสจ.ปข.) ซึ่งอยู่ระหว่างการเริ่มต้นดำเนินงานโครงการ “จังหวัด ประจวบไร้ถัง” ตามแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ซึ่งทางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เชิญ ดร. ไพฑูริย์ฯ มาเป็นวิทยากรหลักในการฝึกปฏิบัติในพื้นที่ของโครงการในเขตจังหวัด ในกรณี เทศบาลตำบล ทับสะแกเป็นหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายของโครงการด้วย โรงเรียนอนุบาลทับสะแกจึงขออาสาเป็นพื้นที่สำหรับ สาธิตการดำเนินการ ทั้งนี้ ได้ให้ครู นักเรียน เจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการร้านค้าในโรงอาหารของโรงเรียน มาร่วมรับฟังการบรรยายเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางเดียวกัน

ขั้นตอนที่สาม การวางแผนการดำเนินงาน เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมแล้วท่าน ผอ. ก็เชิญคุณครูทุกท่าน ประชุมหารือกับเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางและกิจกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยได้ขอให้ครูนำ แนวทางการจัดการขยะด้วยตนเองตั้งแต่ต้นทางแบบ “ไร้ถัง” ไปบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน ให้เหมาะสมตามระดับชั้นของนักเรียน และให้นำไปผนวกในกิจกรรมประจำวันของนักเรียน ทั้งนี้ท่าน ผอ. ได้ มอบหมายคุณครูต่อเป็นผู้ประสานการดำเนินงาน และให้คุณครูทุกท่านให้ความสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกและระเบียบวินัยในการจัดการขยะตามแนวทางดังกล่าวให้แก่นักเรียนด้วย

ขั้นตอนที่สี่ การดำเนินการตามแผน ในขั้นตอนนี้ มีกิจกรรมหลัก ๆ ที่สำคัญดังต่อไปนี้ค่ะ

กิจกรรมแรก การจัดการขยะด้วยตนเองตั้งแต่ในห้องเรียน เป็นการต่อยอดกิจกรรมเดิมที่ทาง โรงเรียนเคยทำอยู่แล้ว โดยให้นักเรียนใช้แก้วน้ำส่วนตัว นักเรียนทุกคนต้องมีแก้วประจำตัวสำหรับใช้บรรจุน้ำ ดื่มทั้งในและนอกห้องเรียนค่ะ (โรงเรียนไม่สนับสนุนให้ใช้ภาชนะที่ทำจากโฟม แก้วพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว ทั้ง หลอดพลาสติกหรือขวดพลาสติกเลย โดยได้กำหนดมาตรการรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกและติดประกาศ ให้ทุกคนทราบและถือปฏิบัติค่ะ)

นอกจากนี้ คุณครูก็จะสอนให้นักเรียนแยกประเภทขยะและวัสดุ และจัดเก็บในภาชนะที่จัดไว้ให้ในแต่ละห้องเรียน ที่ให้คัดแยกนี้คือ แยกประเภทละเอียดเลยนะคะ เช่น เศษไม้จากการเลาตินสอ ปากกาเก่า เศษดินสอ ไม้บรรทัดเก่า กระดาษห่อลูกอม ซองขนม ขวดพลาสติกบรรจุน้ำดื่ม ฝาขวดน้ำดื่ม กระดาษสี กระดาษขาว ไอ้โห ละเอียดราวกับรำอ่อนยิ่งไฉยงั้นคะ ...อิอิ

ขยะและวัสดุเหล่านี้เมื่อมีปริมาณมาก นักเรียนก็จะนำไปรวมที่จุดจัดการรวมของโรงเรียน และโรงเรียนจะดำเนินการจัดการต่อไป วัสดุรีไซเคิลโรงเรียนก็จะนำไปบริจาคหรือจำหน่ายเป็นรายได้เข้ากองทุนของโรงเรียน ขยะใช้ไม่ได้ก็จะนำไปฝังกลบ ขยะเป็นพิษก็จะส่งมอบให้เทศบาลตำบลทับสะแก

เพื่อรวบรวมส่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนขยะติดเชื้อก็จะส่งมอบให้โรงพยาบาลทับสะแกเพื่อนำไปกำจัดให้ถูกต้องตามเทคโนโลยีต่อไป

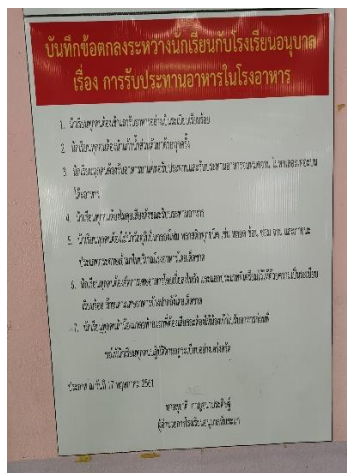

สำหรับถุงพลาสติกบรรจุนมโรงเรียนก็จะให้นักเรียน “ตัด ล้าง และตาก” คือว่า ทางโรงเรียนได้ให้นักเรียนตีนมจากแก้ว (แก้วส่วนตัว) แทนการใช้หลอดดูดนมจากถุงนมคะ วิธีการก็คือ ตัดถุงนมโดยตัดแค่ตรงนมถุง ไม่ให้ขาดจากตัวถุงมิฉะนั้นจะกลายเป็นเศษพลาสติก ยากแก่การจัดการคะ หลังจากเทนมใส่แก้วจนหมดถุงแล้ว ก็ตัดเลาะตามตะเข็บถุงและแผ่ออกเป็นแผ่น นำถุงไปล้างน้ำโดยใช้น้ำแค้นิตเดียว แล้วก็เอาถุงที่ล้างแล้วไปเสียบลวดที่ประตูห้องเรียนเพื่อตากให้แห้ง เมื่อแห้งแล้วก็นำไปรวบรวมยังที่จัดเก็บวัสดุส่วนกลางของโรงเรียนได้อย่างสะดวกเลยคะ เห็นมั๊ยคะ ไม่ยากเลย เด็กเล็ก ๆ ก็ทำได้ เป็นการช่วยให้เด็กได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมืออีกต่างหาก

การให้เด็กล้างถุงนมเนย ช่วยลดปริมาณขยะที่โรงเรียนจะต้องนำไปกำจัดได้อย่างมากเลยทีเดียวล่ะค่ะ เพราะวันนึงจะมีถุงนมประมาณเกือบ 600 ถุง (เท่าจำนวนนักเรียน) ตอนนี้โรงเรียนสามารถนำถุงนมเหล่านี้ไปขายเป็นรายได้ของโรงเรียนได้เลยค่ะ แล้วน้ำที่ใช้ล้างถุงนมเนย โรงเรียนเค้าก็ไม่ทิ้งนะค่ะ แต่จะนำไปหมักจุลินทรีย์หมักกล้วยเพื่อทำปุ๋ยต่อไปได้อีก

กิจกรรมที่สอง การปลูกฝังระเบียบวินัยในการรับประทานอาหาร โรงเรียนได้ทำบันทึกข้อตกลงระหว่างนักเรียนและโรงเรียน เรื่องการรับประทานอาหารในโรงอาหาร และติดประกาศไว้ในโรงอาหารให้เห็นโดยทั่วกัน

โรงเรียนจะลดการก่อขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยได้ขอความร่วมมือจากผู้ค้าในโรงอาหารให้ใช้ภาชนะที่ล้างแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ไม่ใช่วัสดุประเภทที่ใช่ครั้งเดียวทิ้ง ไม่ว่าจะเป็นโฟม จานพลาสติก ข้อนพลาสติก หรือแม้แต่จานกระดาษก็ไม่ใช้เลยล่ะค่ะ น้ำดื่มก็ให้นักเรียนนำแก้วส่วนตัวมาใส่ ไอศกรีมก็ให้จำหน่ายไอศกรีมแบบตักเท่านั้น ไม่ให้มีไอศกรีมแบบถ้วย หรือแบบแท่งเลยล่ะค่ะ

นักเรียนจะต้องตักอาหารแค่พอรับประทาน ถ้าไม่อิ่มค่อยไปตักเพิ่ม ไม่ให้เหลือทิ้งเป็นเศษอาหาร เรื่องนี้ทางโรงเรียนเค้าเอาจริงนะค่ะ เพราะเค้าจัด “ทหารเสือ” มาลาดตระเวนและตรวจตราความเรียบร้อย ในโรงอาหารของโรงเรียนทุกวัน

ดูหน้าตาทหารเสือแต่ละนายสิคะ น่าเกรงขามมากเลยใช้มีัยคะ ฮ่า ๆ ๆ ๆ เป็นเด็ก ป.1 ทั้งหมดเลยนะค่ะเนี่ย ทหารเสือเหล่านี้ปฏิบัติต่อทุกคนโดยเสมอภาคค่ะ...ไม่เว้นแม่แต่รุ่นพี่หรือครู... ทุกคนต้องกินอาหารให้หมด ใครไม่หมด ไม่ให้ผ่าน ต้องกลับไปกินให้หมดค่ะ เมื่อใครผ่านด่านทหารเสือมาแล้วก็ต้องมาล้างจาน แล้วก็ทำให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แยกประเภทด้วยนะค่ะ ถาดเป็นถาด ช้อนเป็นช้อน ส้อมเป็นส้อม ไม่ให้ปนกัน

กิจกรรมที่สาม ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของวัสดุรีไซเคิลที่เหลือใช้ วัสดุเหล่านี้ นอกจากใช้ทำกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนแล้ว ยังเอาไปบริจาค หรือเอาไปขายได้อีก ก่อนหน้านี้นี้ ทางโรงเรียนเคยให้นักเรียนนำถุงพลาสติกที่ล้างสะอาดและตากแห้งแล้วมาให้โรงเรียนเพื่อรวบรวมไปแลกไข่ ตามโครงการ “ถุงพลาสติกสะอาดแลกไข่” ของเทศบาลตำบลทับสะแก โดยถุงพลาสติกสะอาด 1 กิโลกรัม แลกไข่ได้ 5 ฟอง ซึ่งทางโรงเรียนก็นำไข่ที่แลกได้มามอบเป็นรางวัลให้แก่เด็กนักเรียนที่ทำความดี แต่ต่อมา เมื่อจัดการขยะจนไม่มีถุงพลาสติกในโรงเรียนแล้ว โรงเรียนก็ได้พิจารณาเห็นว่า หากยังคงดำเนินกิจกรรมนี้ต่อไป อาจเป็นการส่งเสริมทางอ้อมให้นักเรียนนำ “สิ่งแปลกปลอม” จากภายนอกเข้ามาในบริเวณโรงเรียน จึงได้ยกเลิกกิจกรรมนี้ไป

กิจกรรมที่ 4 จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เมื่อโรงเรียนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีในการบริหารจัดการขยะจนกระทั่งสามารถคืนถังขยะให้กับเทศบาลได้ จึงได้รับการแต่งตั้งจากจังหวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ต้นแบบ “โรงเรียนไร้ถังขยะ” แห่งแรกของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และคนมาขอศึกษาดูงานมากมาย ทั้งจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ โรงเรียนจึงได้ตั้งศูนย์การเรียนรู้ขึ้นภายในโรงเรียน เพื่อใช้ในการสาธิตและสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะให้แก่ผู้มาศึกษาดูงาน ศูนย์การเรียนรู้นี้ ประกอบด้วย 7 ฐานซึ่งครอบคลุมการจัดการขยะแบบครบวงจร ได้แก่ “ฐานคัดแยกรีนรมย์ ฐานถนอมร้อยละ ฐานน้ำหมักร่วมใจ ฐานกรีนโคนช่วยได้ ฐานใบไม้คืนชีวิต ฐานสิ่งประดิษฐ์เหลือใช้ และฐานมีวินัยการกิน” ซึ่งเริ่มตั้งแต่การคัดแยกขยะและวัสดุเพื่อนำไปจัดการให้เหมาะสม การ “ตัด ล้าง ตาก” ถนอม การทำน้ำหมัก จุลินทรีย์หมักกล้วยเพื่อใช้ช่วยในการย่อยสลายวัสดุอินทรีย์ การใช้กรีนโคนในการจัดการวัสดุที่ย่อยสลายได้ การทำปุ๋ยหมักจากใบไม้ การนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์สิ่งของ และการสอนให้มีวินัยในการรับประทานอาหาร ไม่หกเลอะเทอะ ตกให้พอรับประทาน ไม่เหลือทิ้ง ทั้งนี้ ได้แต่งตั้งครูหัวหน้าฐาน ครูที่ปรึกษา และนักเรียนทำหน้าที่วิทยากรประจำแต่ละฐานการเรียนรู้ รวมทั้งมอบหมายครูเพื่อทำหน้าที่วิทยากรบรรยายภาพรวม และนำชมฐานต่าง ๆ ด้วย

ขั้นตอนที่ห้า ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน คุณครูต่อซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานการดำเนินกิจกรรมจะติดตามการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม รวมทั้งให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะการดำเนินงานแก่ครูผู้รับผิดชอบอย่างใกล้ชิด หากพบว่ามีปัญหา อุปสรรค ก็จะหารือเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาพร้อมกัน และรายงานผลการดำเนินงานให้ ผอ. ทราบเป็นระยะ หากพบปัญหาอุปสรรค หรือประเด็นที่ต้องการการตัดสินใจ

ในระดับนโยบายก็จะนำเรียน ผอ. เพื่อพิจารณาตัดสินใจและกำหนดนโยบายสำหรับเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

ขั้นตอนที่หก การขยายการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โรงเรียนได้ขยายผลการจัดการขยะตามแนวทางไร้ถังเพื่อสร้างให้เกิดความยั่งยืน โดยมีกิจกรรมหลัก ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน โรงเรียนได้ส่งบุคลากรและนักเรียนไปให้คำแนะนำและสาธิตวิธีการจัดการขยะในครัวเรือนให้กับชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียงที่ขอรับการสนับสนุน นอกจากนี้ ยังได้ส่งผู้แทนร่วมเป็นวิทยากรในโครงการอบรม และตั้งจุดสาธิตการจัดการขยะ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป และสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายของอำเภอและจังหวัด

กิจกรรมย่อยที่ 2 การให้บริการสังคม ครูและนักเรียนของโรงเรียนได้ร่วมกันเก็บขยะชายหาดและบริเวณที่อยู่อาศัยของนักเรียน ร่วมกิจกรรมเก็บขยะกับหน่วยงานหรือกลุ่มผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งนักเรียนไปเป็นจิตอาสาตั้งจุดจัดการขยะตามงานต่าง ๆ เช่น งานลอยกระทง งานปีใหม่ งานทำบุญที่วัด และร่วมกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาขยะและร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ความท้าทายที่สำคัญในการดำเนินงาน ในการดำเนินการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางตามแนวทางไร้ถัง ท่าน ผอ. สุชาติ และคุณครูต๋อ ได้เล่าให้ฟังว่า โรงเรียนอนุบาลทับสะแกได้เผชิญความท้าทายที่สำคัญสรุปได้ 4 ประการดังต่อไปนี้ ค่ะ

ประการแรก การที่จะต้องเป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ที่จะต้องตัดสินใจเปลี่ยน เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปในทางดีขึ้น โดยไม่ยึดติดกับวิธีการดำเนินงานแบบเดิม ๆ จะต้องมึนโยบายและเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน คือ ตัดสินใจเปลี่ยนวิธีการจัดการขยะจากแนวทางตามกระแสหลักมาเป็นแนวทางแบบไร้ถัง โดยมีเป้าหมายให้โรงเรียนมีความสะอาด และให้นักเรียนมีจิตสำนึกรับผิดชอบ ฟังตนเองได้ สามารถการจัดการขยะให้จบด้วยตนเอง ไม่ทิ้งให้เป็นภาระของผู้อื่นค่ะ ที่ท้าทายคือที่ผ่านมามีการดำเนินงานมีลักษณะที่จะให้ผู้ดำเนินงานจัดการขยะเป็นผู้ตาม บุคลากรที่เกี่ยวข้องรวมทั้งนักเรียนตกอยู่ในสถานะที่เป็นผู้ตามมาตลอด มิได้เน้นการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนจากสถานะที่เป็นผู้ตามไปสู่สถานะที่เป็นผู้นำในการสร้างสิ่งใหม่จึงยุ่งยากซับซ้อนและท้าทายความสามารถเป็นพิเศษค่ะ

ประการที่สอง การปฏิบัติตามค่านิยมในการดำเนินงาน การดำเนินการจัดการขยะแบบไร้ถัง มีค่านิยมในการดำเนินงานอยู่ 4 ประการคือ “ไม่สร้างทางตัน แต่จะหาทางออก ไม่เป็นนักโทษ แต่จะเป็นนักทำ ไม่สมมติ แต่จะใช้ข้อเท็จจริง ไม่นั่งรอคำตอบ แต่จะแสวงหาแล้วนำมาเล่า”⁷ หมายถึง เมื่อใดพบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน จะต้องไม่คิดว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา แต่จะต้องวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหานั้น เพื่อจะได้หาทางแก้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม, ไม่คอยแต่กล่าวโทษว่าไม่มีใครทำ แต่จะเริ่มที่ตัวเองก่อน, ใช้ข้อเท็จจริงมาประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางการทำงาน ไม่ใช่ข้อมูลสมมติ “ไม่มีโน”, และประการสุดท้าย หากมีข้อสงสัยใด ๆ ในระหว่างการดำเนินการ จะลงมือทดลองหรือแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง

⁷ สัมภาษณ์ ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ (อ้างแล้ว)

ไม่มัวแต่รอคำตอบจากคนอื่น แต่อาจจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงานหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ท้าทายเนื่องจากจะต้องสร้างทั้งทัศนคติ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการ ดำเนินการใหม่ให้กับทั้งบุคลากร นักเรียน ตลอดทั้งผู้ปกครอง ให้สอดคล้องกับค่านิยม ที่จะต้องเริ่มทุกอย่าง ที่ตนเองค่ะ

ประการที่สาม การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทั้ง ผอ. ครู นักเรียน ผู้ประกอบการค้าในโรงอาหาร จะต้องมีความรู้ในเรื่องที่ทำ มีความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย และวิธีการ เพื่อจะได้ดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การแต่งตั้งให้โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ การให้การยกย่อง เชิดชู หรือการให้รางวัลแก่ผู้ที่มีความดีความชอบ จะทำเป็นแรงกระตุ้นที่จะสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

ประการที่สี่ การสร้างความร่วมมือของเครือข่ายดำเนินงาน การประสานความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายจากผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเจ้าของพื้นที่ การได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญ และ ทสจ.ปช. การสนับสนุนจากผู้นำชุมชนในการขยายผลการดำเนินงานสู่ชุมชน การสนับสนุนความร่วมมือจากเทศบาลตำบล ทับสะแกและโรงพยาบาลทับสะแกในการรวบรวมขยะไปกำจัดอย่างถูกต้อง ความร่วมมือร่วมใจจากหน่วยงาน องค์กรและจิตอาสาในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การทำงานในภาพรวมเป็นไปอย่าง สอดคล้อง เชื่อมโยง และนำไปสู่ผลสำเร็จในวงกว้างได้

คำแนะนำสำหรับโรงเรียนอื่นที่จะดำเนินการเพื่อมุ่งสู่โรงเรียนไร้ถังขยะ

ท่าน ผอ.สุชาติฯ และคุณครูต่อ ได้ให้คำแนะนำแก่โรงเรียนที่สนใจที่จะลดปริมาณขยะ และก้าวสู่การ เป็นโรงเรียนไร้ถังขยะที่ยั่งยืนหลัก ๆ รวม 7 ประการ ค่ะ

ประการแรก ท่านผู้บริหารและคุณครูผู้รับผิดชอบต้องเรียนรู้แนวทางให้ชัดเจน หลังจากนั้นต้อง ทดลองทำเองก่อนค่ะ ผู้นำต้องทำก่อน ทำให้มั่นใจในแนวทางและวิธีการในรายละเอียด และเกิดผลสำเร็จ ในบ้านของตนเองก่อน ซึ่งใช้เวลาไม่นานมากเพียงวันแรกของการลงมือทำก็ให้เห็นผลความแตกต่าง แล้วจึง นำมาสู่การประกาศเป็นนโยบายและกำหนดเป้าหมายการเป็นโรงเรียนไร้ถังในเบื้องต้น และชี้ให้เห็นประโยชน์ ที่จะได้รับในการดำเนินงาน และสื่อสารนโยบายของผู้บริหารไปยังคุณครู บุคลากร และนักเรียน ตลอดทั้ง ผู้ปกครองก็ต้องทราบและเข้าใจค่ะ

ประการที่สอง ต้องทำความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติให้แก่บุคลากร ทั้งการประชุมทำความเข้าใจ และการสาธิตการปฏิบัติ และวางแผนการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรมชัดเจน ว่าในแต่ละชั้นจะดำเนินการอย่างไร เพื่อให้สามารถแยกวัสดุออกจากขยะ แล้วนำวัสดุไปใช้ประโยชน์ และนำขยะไปส่งมอบเพื่อกำจัดให้ถูกต้องตาม เทคโนโลยี ทั้งนี้อาจประสานความร่วมมือเพื่อรับการสนับสนุนทางวิชาการจากหน่วยงานที่ดำเนินการตาม

แนวทางชุมชนไร้ถัง มาเป็นวิทยากรกระบวนการก็ได้ และเมื่อได้แผนแล้วก็ให้ปฏิบัติตามแผนเพื่อลดปริมาณขยะ และถังขยะให้ได้ค่ะ

ประการที่สาม ประสานการดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัดเพื่อแจ้งแนวทางการดำเนินงานว่าเป็นทางเลือก “นวัตกรรมในการจัดการขยะแบบโรงเรียนไร้ถัง” ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำขยะไปกำจัด ได้แก่ เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ในการนำขยะใช้ไม่ได้ไปจัดการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในการนำขยะเป็นพิษไปสู่การกำจัด และโรงพยาบาลหรือหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขที่จะต้องนำขยะติดเชื้อไปรวมกำจัด นอกจากประสานหน่วยงานที่จะนำขยะไปกำจัดแล้ว จะต้องประสานหน่วยงานที่รับวัสดุรีไซเคิลมาร่วมงาน อาจจะร่วมมือกันซื้อหรือขาย หรืออาจจะบริจาคเพื่อไปใช้ในสาธารณประโยชน์

ประการที่สี่ เก็บรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ ประสบการณ์ดำเนินงาน และผลสำเร็จ แล้วจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อบริการทั้งนักเรียน และชุมชน ตลอดทั้งโรงเรียนอื่น ๆ ที่สนใจในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะแบบชุมชนไร้ถัง และสร้างวิทยากรตัวคูณทั้งบุคลากร และนักเรียนในทุกระดับชั้น เพื่อเป็นต้นกล้าที่จะสืบสานขยายความรู้และประสบการณ์การจัดการขยะลงไปขยายผลให้แพร่หลายในชุมชน

ประการที่ห้า ส่งผลงานการดำเนินงานเข้าประกวดรางวัลที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้พัฒนางานให้ได้มาตรฐาน และจะได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการรางวัลในการพัฒนางานให้มีอัตลักษณ์และผลงานที่ก้าวหน้าจากทั่วไป ๆ ไปสู่การมีผลงาน ไปสู่ความโดดเด่น และไปสู่ความเป็นเลิศ ทั้งระดับภายในประเทศ และระดับนานาชาติ การเข้าร่วมการประกวดทุกภาคฝ่ายจะได้รับการพัฒนาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานค่ะ

ประการที่หก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และผลการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งที่ดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนไร้ถัง และวิธีการอื่น ๆ เพื่อเปิดรับแนวคิด เทคนิค และเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแห่งแรกของประเทศ ที่นำแนวคิดชุมชนไร้ถังมาสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด และประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานจนได้รับรางวัลระดับประเทศ ค่ะ

ประการที่เจ็ด ซึ่งเป็นประการสุดท้าย ท่าน ผอ. และคณะคุณครูโรงเรียนอนุบาลทับสะแกฝากเน้นหนัก ๆ ว่า อย่าลืมนโยบายสี่ประการเอาไว้ช่วยยามท้อ นะคะ “ไม่สร้างทางตัน ให้หาทางออก ไม่เป็นนักโทษ แต่จะเป็นนักทำ ไม่สมมติ ไม่เขาวา แต่ให้ใช้ข้อเท็จจริง ไม่รอคำตอบ แต่จะแสวงหาแล้วนำมาเล่า” แล้วก็อย่าลืมหาตามที่อาจารย์ไพบูลย์ฯ บอก “ขยะมีเพียง 3 อย่าง ใช้ไม่ได้ เป็นพิษ ติดเชื้อ ส่วนที่เหลือเป็นวัสดุที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ฤๅพลาสติก ถ้าเปื้อนให้ล้าง ถ้าเปียกให้ตาม แล้วถ้าไม่บริจาค ก็ให้ขาย หรือไม่ก็เก็บไว้ใช้เอง” เท่านั้นขยะก็จะลดลงจนไม่เหลืออะไรไปทิ้งลงถัง แล้วถึงขยะก็ไม่จำเป็นจะต้องมีอีกต่อไป

จากที่ได้ไปแอบดู ขอศึกษาเรียนรู้แล้วนำเอามาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า โรงเรียนอนุบาลทับสะแก เป็นตัวอย่างที่เป็นเลิศ สมควรแล้วที่ได้รับการยกย่องให้ได้รับรางวัลเกียรติยศในการบริหารจัดการขยะของโรงเรียนที่รับผิดชอบ ขยายออกไปถึงการบริการชุมชนทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดึงดูด

ผู้แสวงหาความรู้ทั้งจากโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบริษัทมหาชน องค์กรระหว่างประเทศ ตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป และที่สำคัญ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ดร.พัลลภ สิงหเสนี) และท่านประธานแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ผศ.ดร.นิศากร สิงหเสนี) ได้ยกย่องให้เป็นโรงเรียนแบบอย่างในการบริหารจัดการขยะในโรงเรียนของจังหวัด ด้วยผลงานอันลือลั่น โรงเรียนไร่ถึงขยะแห่งแรกของจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ลดขยะได้มากที่สุดเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ จากเดือนละ 15 ตันเหลือ 4 กิโลกรัมต่อเดือน

ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้กรุณาให้โอกาสสมาคมทางออก ต่อไปนี้ปัญหาขยะไม่ใช่ทางตัน ขอขอบคุณท่านผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และท่านประธานแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ท่านผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พร้อมทีมงาน ที่ได้ให้การสนับสนุนโรงเรียนอนุบาลทับสะแกได้สร้างทางออก และได้ผลิตต้นกล้าเพื่อเป็นผู้นำแห่งอนาคต ท่านนายกเทศมนตรีตำบลทับสะแก (นายพงษ์พันธ์ เผ่าประทาน) ที่ได้จุดประกายเริ่มต้น ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ และวิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่นสถาบันพระปกเกล้าที่ริเริ่มแนวคิดทางออกมาสู่สังคม ขอขอบคุณท่านนายอำเภอทับสะแก (นายปรีดา สุขใจ) ที่ได้ให้การสนับสนุนนำแนวคิดไปและผลงานของโรงเรียนไปขยายเพื่อเป็นอำเภอทับสะแกไร้ถัง และที่ขาดไม่ได้ที่จะต้องกราบขอพระคุณมีฐิติคือ ท่าน ผอ.สุชาติ กาญจนประดิษฐ์ คุณครูสุดารัตน์ สังข์ฤทธิ์ คณะคุณครูและนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทหารเสือ ที่ทำให้เกิดผลงานสุดยอดทั้ง 3 สุดยอด สุดยอดในการสร้างคนเพื่อเป็นต้นกล้า สุดยอดที่จะประกาศว่าโรงเรียนสะอาดไร้ถัง และสุดยอดแห่งความตั้งใจเป็นโรงเรียนบริการชุมชนมุ่งสู่จังหวัดประจวบไร้ถัง

มาประกวดคราวนี้ต้องไปดูให้คุ้ม ยังมีเทศบาลและชุมชนไร้ถัง และสำนักงานไร้ถังที่สุดยอดเป็นอันดับหนึ่ง ที่จะพาไปชมอีก อย่าลืมไปติดตามตื่นตื้นกับทางออกเรื่องขยะที่ได้รับรางวัลชนะเลิศด้วยกันนะคะ

บรรณานุกรม

สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. “จ.ประจวบคีรีขันธ์เปิดตัวศูนย์เรียนรู้โรงเรียนต้นแบบไร้ถังขยะ มุ่งขยายผลสู่สถานศึกษาและชุมชนทุกแห่งในพื้นที่ 8 อำเภอ”. <http://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TNSOC6012120010039>. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2562.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. “รางวัลเลิศรัฐ”. <<https://www.opdc.go.th/content/MzM>>. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2562.

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. <<http://www.pkk.mnre.go.th>>. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2562.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. “21 สถิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”. <<http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/21.aspx>>. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2562.

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 8 (ราชบุรี). 2562. รายงานการติดตามและประเมินระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชนและระบบกำจัดขยะมูลฝอย โครงการเพิ่มประสิทธิภาพแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด พ.ศ. 2560.

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นายสุชาติ กาญจนประดิษฐ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลทับสะแก
2. นางสาวสุภารัตน์ สังข์ฤทธิ์	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
3. นางสาวอมรรัตน์ ชัยภัทรอมร	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
4. นางจรรุวรรณ พรหมดี	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
5. นางสาวดารากร วิเศษ	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
6. นางรุ่งทิภา มุลศรี	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
7. นางบุษบา กล้าบุตร	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
8. นางรำพึง จัดภัย	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
9. ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ	นักวิชาการอิสระ

10. นางเนาวรัตน์ สายชุ่มอินทร์	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
11. นางสาวจิตติมา เนตรน้อย	ครู ชำนาญการ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
12. นางสาวอรุณศิริ ธาราทรกุล	ครู ชำนาญการ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
13. นางทัศนีย์ สังฆารักษ์	ครู ชำนาญการ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
14. นางสาวศรีนารถ ณรงค์อินทร์	ครู ชำนาญการ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
15. นางณัฐธัญญา กอวิจิตร	ครู ชำนาญการ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
16. นายวิชณุ ขาวนาหวาน	ครู ชำนาญการ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
17. นางประยูร เหลืองประเสริฐ	ครู ชำนาญการ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
18. นางพัชรินทร์ สุวรรณ	ครู โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
19. นายชาติรี คงอ่วม	ครู โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
20. นางสาวอรรรณ ยินดี	ครู โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
21. นางสาวอมสิน เสาะโชค	ครู โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
22. นายพีระพล เพ็ชรเสมอ	ครู โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
23. นางสาวลัดดา ชำนาญกุล	ครู อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
24. นางสาวอรจิรา พลสุวรรณ	ครูผู้ช่วย โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
25. นางสาวขวัญมนัส ชันนาค	ครูผู้ช่วย โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
26. นายชลภัทร ศิริวัฒน์สุนทร	ครูผู้ช่วย โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
27. นางสาวนัทธมน ฤทธิโชติ	ครูผู้ช่วย โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
28. นางสาวณัฐนันท์พร จารุพัฒน์	ครูผู้ช่วย อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
29. นางสาววรรณภรณ์ เจริญยิ่งสุขจินดา	ครูผู้ช่วย อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
30. นายสุเทพ นาคตั้ง	สมาชิกกลุ่มผู้พิทักษ์ชายหาด (Beach Guardian PKK)
31. นางสุนันท์ อังอำนวยโชค	ผู้ประกอบการร้านค้าภายในโรงอาหารโรงเรียนอนุบาลทับสะแก

32. นางพัชรี เพชรจินดา	ผู้ประกอบการร้านค้าภายในโรงอาหารโรงเรียนอนุบาลทับสะแก
33. เด็กชายกรภัทร์ เพ็ญเสมอ	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
34. เด็กชายนิธิศ ศรีทองคำ	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
35. เด็กชายศักดิ์ดีดา พิมพ์ทอง	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
36. เด็กชายพงษ์พัฒน์ เพ่งสีสง	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
37. สุทธิภัทร สุวรรณศรี	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนอนุบาลทับสะแก

กรณีศึกษา เทศบาลตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เฉพาะการดำเนินงานของชุมชนร่มไทร

เทศบาลตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน : ท้องถิ่น 4 ห้ามพลาด

จบจากพาทุกท่านเที่ยวดูทางออกโรงเรียนไร่ถึงของโรงเรียนอนุบาลทับสะแก ก็พาท่านที่เคารพตามท่านผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดร.พัลลภ สิงหเสนี และท่าน ผศ.ดร.นิศากร สิงหเสนี ประธานแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พร้อมคณะ¹ ไปเยี่ยมชมชิ้นชมการดำเนินงานของโครงการจังหวัดประจวบไร่ถึงขยะที่มีผลการดำเนินงานสุดยอดเยี่ยมแห่งหนึ่งนะคะ และที่แห่งนั้นก็คือ เทศบาลตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ยินคำร่ำลือว่าดีว่าเจ๋ง พอเสร็จจากงานที่ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดและท่านประธานแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เปิดงานตามโครงการที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการมิติใหม่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไร่ถึงขยะ ซึ่งจัดโดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน ท่านมีกำหนดไปเยี่ยมชมผลการดำเนินงานบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลหนองพลับ ซึ่งมีพื้นที่ไม่ไกลจากกันมาก จึงถือโอกาสขอติดตามคณะท่านผู้ว่าฯ ไปกับท่าน ผอ. จิรัฏฐ์ ปรานต์ประสิทธิ์² ซึ่งเป็นแม่งานใหญ่ ฝ่ายปฏิบัติการโครงการจังหวัดประจวบไร่ถึงขยะ เพื่อไปดูให้เต็มตาว่าเขาดีเขาเด่นอย่างไร

ที่จริงก็มาหัวหินก็บ่อยค้ะ แต่มาแคในเมืองไม่เคยได้ออกมารอบนอก พอออกมาค่อยเห็นค้ะว่าพื้นที่รอบนอกก็สวยไม่แพ้ในเมืองและชายหาด แต่สวยคนละแบบ พื้นที่รอบ ๆ ยังสีเขียวไม่เคยมา ก็เลยควักเอาโทรศัพท์มาค้นข้อมูลดูว่า เอ๊...เทศบาลตำบลหนองพลับ นี้อยู่ที่ไหนหนอ ผลออกมาปรากฏว่า เทศบาลตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ห่างจากอำเภอหัวหิน 27 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 100 กิโลเมตร มีพื้นที่ 12.098 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,561.25 ไร่ เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลหนองพลับ ตั้งแต่วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2529 และในปี พ.ศ. 2542 ได้รับการเปลี่ยนแปลงยกฐานะจากสุขาภิบาลหนองพลับเป็นเทศบาลตำบลหนองพลับ โดยมีนายเกรียงไกร ทวีกาญจน์ ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีคนแรก ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน³

เทศบาลตำบลหนองพลับ มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 2, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 10 ตำบลหนองพลับ (ไม่ครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน) มีการจัดตั้งชุมชนเทศบาลขึ้น 7 ชุมชน คือ ชุมชนหนองยายอ่วม ชุมชนเทพสถิต ชุมชนชัยพัฒนา ชุมชนร่วมไทร ชุมชนร่มเกล้า ชุมชนร่วมใจสามัคคี และชุมชน

¹ ดร.พัลลภ สิงหเสนี ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ ผศ.ดร.นิศากร สิงหเสนี ประธานแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พร้อมคณะฯ ได้เดินทางไปเป็นประธานเปิดโครงการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไร่ถึงขยะ และได้เดินทางไปตรวจติดตามและเยี่ยมชมผลการดำเนินงานบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลหนองพลับ เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2562

² นางจิรัฏฐ์ ปรานต์ประสิทธิ์ ผู้อำนวยการส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

³ ข้อมูลจากเว็บไซต์เทศบาลตำบลหนองพลับ (<https://www.nongphlabcity.go.th>)

รักสุดใจ ค่ะ แป๊บเดียวจากองค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ เราก็ก็นั่งรถมาเข้าเขตเทศบาลตำบลหนองพลับ ฝนค่อย ๆ ซาลง มองผ่านกระจกหน้าต่างรถยนต์ ช้างถนนสวยงามมาก ตัวถนนโค้ง ๆ ขึ้นลงเนิน ดูแล้วสบายตา หาดถึงขยะไม่มีเลย ปกติเวลาเข้าชุมชนส่วนใหญ่เราจะเห็นถึงขยะตั้งเรียงรายริมถนน แต่ตรงนี้ไม่มีแฮะ สมคำร่ำลือ รถเราเลี้ยวขวาตามคณะท่านผู้ว่าฯ ลานจอดรถโล่งค่ะ สบายตาจริง ๆ ไม่มีถึงขยะเลย แม้แต่ในสำนักงานเทศบาลเองก็เหอะ ต่อมาอยากรู้อยากเห็นเริ่มทำงาน ตาเริ่มวาวอีกแล้วเรา วาวไปที่ทุเรียนที่แสนอร่อยที่ท่านนายกเทศมนตรีตำบลหนองพลับได้กรุณาจัดมาให้ทาน เกรงใจมากมากค่ะ เลยทานไปแค่ 2 พูเอง อ้อ ทุเรียนตรงหน้าหมดแล้ว จะตั้งใจฟังท่านนายกบรรยายสรุปแล้วละค่ะ

ท่านนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองพลับ ไม่รอช้าหลังจากกล่าวต้อนรับคณะท่านผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แล้วก็ได้สรุปผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลหนองพลับ ที่มีเป้าหมายจังหวัดประจวบไว้ถึงร่วมกัน โดยเปิดเผยของดีห้ามพลาดสี่ประการของเทศบาลตำบลหนองพลับ ที่ท่านนายกฯ เชิญชวนคนทั้งประเทศมาชมค่ะ ของดีห้ามพลาดที่สุดยอดในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลหนองพลับคืออะไรบ้างละ

ของดีห้ามพลาดอย่างแรก คือ เทศบาลตำบลหนองพลับ ไม่มีถึงขยะตั้งในที่สาธารณะ และถอนถึงขยะออกจากชุมชนแล้วทั้งหมด นับว่าเป็นเทศบาลแห่งแรกของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ไร้ถึงขยะ พร้อมทั้งจะเป็นแบบอย่างให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเขตจังหวัดหรือจากที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ ของดีอย่างแรกเป็นภาพรวมค่ะ เห็นมั้ยคะ พอไม่มีถึงขยะแล้ว ถนนสะอาด สะอาดค่ะ

ของดีห้ามพลาดอย่างที่สอง ก็คือ ชุมชนไร่ถั่งที่มีถนนกินได้ คือชุมชนร่มไทร ชุมชนนี้เป็นหนึ่งในชุมชนไร่ถั่ง ที่จริงทุกชุมชนก็ไม่มีถั่งขยะแล้ว แต่ที่นี่มีความพิเศษคือ “ถนนกินได้” ค่ะ ตามถนนที่เคยตั้งถั่งขยะ ปัจจุบันนี้ตั้งกระถางปลูกพืชผักสวนครัว อ้าวแล้วแปลกตรงไหน แปลกตรงที่ผักที่ปลูกเอาไว้ให้คนในชุมชนแบ่งกันกิน สามารถไปเก็บมากินได้เลย ไม่ต้องซื้อขายซึ่งกันและกันจ้า ชุมชนนี้ทั้งสะอาด ทั้งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยของกิน นี่เป็นชุมชนกิ่งเมืองขอนแก่นจริงๆจิง

ของดีห้ามพลาดอย่างที่สาม คราวเรือนพึ่งตนเองห้ามพลาด ในชุมชนร่มไทรนี้แหละ คราวเรือนแต่ละครัวเรือน มีกิจกรรมที่มีความโดดเด่นในการบริหารจัดการขยะในครัวเรือน บางครัวเรือนก็เก่งทำปุ๋ย บางครัวเรือนก็เก่งเลี้ยงไส้เดือน จัดการเศษอาหาร จัดการวัสดุรีไซเคิล แต่ที่สำคัญพื้นฐานก็คือทุกครัวเรือนสามารถจัดการขยะของตนเองได้ แทบจะไม่เหลืออะไรไปทิ้ง ยกเว้นที่เป็นขยะจริง ๆ ตามแนวคิดชุมชนไร่ถั่งคือ ที่ใช้ไม่ได้ เป็นพิษ และติดเชื้อ ค่ะ เมื่อครัวเรือนเหลือขยะน้อยก็ไม่จำเป็นต้องมีถั่งขยะค่ะ ตัวอย่างครัวเรือนห้ามพลาด ลงไปดูด้วยตามมาแล้ว แล้วจะเล่าให้ฟังค่ะ

ของดีข้อที่สี่ที่ห้ามพลาด นี่ก็เป็นตัวอย่างของการบริหารจัดการธุรกิจร้านกาแฟและอาหาร เขาคือร้านกาแฟไร่ถั่งขยะ เขาไร่ถั่งเพราะว่าเขาไร่ขยะค่ะ หลังจากร่วมโครงการบริหารจัดการขยะเพื่อมุ่งสู่เทศบาลไร่ถั่งขยะ และจังหวัดประจวบไร่ถั่งขยะ ร้านกาแฟร้านนี้จากที่เคยมีขยะที่จะต้องนำไปให้เทศบาลทิ้งวันละประมาณ 20 กิโลกรัม ไม่เหลือขยะไปทิ้งอีกแล้วค่ะ ถ้าหากร้านกาแฟและร้านอาหารในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเฉพาะในอำเภอหัวหิน หันมาร่วมมือกันทำร้านกาแฟไร้ถังขยะ ก็จะลดปริมาณขยะได้วันละหลายตัน ร้านกาแฟนี้จึงประกาศว่าเขาเป็นร้านกาแฟไร้ถังขยะและถังขยะเป็นแห่งแรกของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จ้า

ท่านนายกเทศมนตรีตำบลหนองพลับ และท่าน ผอ.หนึ่งฤทัย สุขจันทร์ (ผอ.หนึ่ง)⁴ ได้สรุปว่า นั่นคือที่ทางเทศบาลมองตัวเราเองว่าเรามีของดีที่ห้ามพลาดอะไรมาแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ที่นี้ลองมาดูว่าคนอื่นมองเราอย่างไร ที่นี้ก็เป็นที่ระทึกใจค่ะ น่าจะเป็นรางวัลที่ได้รับแน่ ๆ เลย ค่ะ เดาไม่ผิดเลย

รางวัลแห่งผลสำเร็จในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลหนองพลับ

ในระดับจังหวัด สำนักงานเทศบาลตำบลหนองพลับ ได้รับประกาศเกียรติคุณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนับสนุนการดำเนินงานชุมชนไร้ถังขยะในระดับจังหวัด เนื่องจาก ได้รับประกาศเกียรติคุณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 60 แห่งที่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ในระดับประเทศ เทศบาลยังได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่นด้านการบริหารจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยและสิ่งแวดล้อม จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยได้รับรางวัลจาก ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พลเอกอนุพงษ์ เผ่าจินดา)

⁴ นางหนึ่งฤทัย สุขจันทร์ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการและสังคม รักษาการแทนผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลหนองพลับ

ในส่วน of ชุมชนร่มไทร ปี 2561 ชุมชนร่มไทรได้รับรางวัลชุมชนไร้ถังระดับจังหวัด และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในเรื่อง “การจัดการขยะที่ต้นทางชุมชนร่มไทรสู่นวัตกรรมถนนกินได้” บนแนวคิด “บ้านเมืองสะอาด พึ่งพาตัวเองได้”

ปี 2562 (24 มิถุนายน 2562) ชุมชนร่มไทร ได้ประกวดรางวัลชุมชนปลอดขยะ Zero Waste เทศบาลเค้ายกให้การสนับสนุน และผ่านเข้ารอบที่ 1 ชุมชนปลอดขยะ

ผลสำเร็จในการจัดการขยะตามแนวทางไร้ถังของชุมชนร่มไทร ทำให้เกินเป้าหมายแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ ในปี 2562 ที่มีตัวชี้วัดการดำเนินการ 4 ตัวชี้วัดได้แก่ ขยะมูลฝอยชุมชนและขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 และร้อยละ 100 ตามลำดับ ส่วนของเสียอันตรายชุมชนต้องได้รับการรวบรวมและส่งไปกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการคัดแยกมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชนที่ต้นทางร้อยละ 30 โดย ชุมชนร่มไทร สามารถดำเนินการได้ร้อยละ 100 ในทุกตัวชี้วัด ชุมชนร่มไทร นอกจากสามารถบริหารจัดการตนเองตั้งแต่ต้นทางได้แล้ว ยังเปลี่ยนจากผู้จ่ายเป็นผู้รับอีกด้วย ผลงานนี้ได้รับรองและชื่นชมว่า เก่งมากนะคะ อยากูู้จ้จ้จ้ว่าเขาทำยังไง

ขั้นตอนการดำเนินงานบริหารจัดการของเทศบาลตำบลหนองพลับ

จากผลสำเร็จของการดำเนินงาน ของเทศบาลตำบลหนองพลับ จึงทำให้สงสัยว่าทางเทศบาล ได้ดำเนินการอย่างไรในการบริหารจัดการขยะ จึงได้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งท่านนายกเกรียงไกร ได้กรุณาเล่าให้ฟังว่า การดำเนินงานมีมายาวนานในการพัฒนาการทางความคิด ท่านนายกเล่ายาวเลยคะ ฟังเพลินเหมือนไปท่องเที่ยวขึ้นเขาปีนภูคนกตทหิมักยังงัยงั้น ฟังจบก็เลยพอจะเห็นเป็นขั้นตอนการดำเนินงานบริหารจัดการขยะที่ท่านนายกเล่า โดยพอจะแบ่งได้ว่าเป็น 4 ช่วงดังนี้ ค่ะ

ช่วงแรก เป็นช่วงที่ทุกอย่างเป็นขยะ ในระยะเริ่มต้นของการก่อตั้งเทศบาล พ.ศ. 2542 แนวความคิด กระแสหลักในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะในขณะนั้นก็ถึงยุคที่จะต้องจัดซื้อจัดหาถังขยะเพื่อรองรับขยะจากชุมชน และต้องหาสถานที่ที่จะนำไปทิ้ง ในระยะนั้นปัญหาขยะยังไม่ซับซ้อน ถึงแม้สังคมของตำบลหนองพลับมีลักษณะความเป็นเมืองและยังเป็นสังคมเมืองกึ่งชนบท ขยะที่นำไปทิ้งยังมีปริมาณไม่มากนัก ได้รับความกรุณาจากมูลนิธิชัยพัฒนาที่อนุเคราะห์ให้ใช้บ่อฝังกลบขยะร่วมกับโครงการปลูกป่าแม่ฟ้าหลวง แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่ใช้ฝังกลบขยะก็จะใช้ได้อีกไม่นาน เทศบาลจะต้องแสวงหาที่ทิ้งขยะใหม่ นายกเทศมนตรีและคณะผู้บริหาร ได้มองเห็นปัญหาในอนาคตว่าอีกไม่นานก็จะมีปัญหาในเรื่องที่ทิ้งขยะ จึงได้พยายามหาวิธีที่จะกำจัดขยะ และสร้างคุณค่าให้กับขยะ จึงนำไปสู่การแสวงหาวิธีการที่จะนำขยะมาใช้ให้เป็นประโยชน์ค่ะ

ช่วงที่สอง ช่วงที่ในโลกนี้ไม่มีขยะ นอกจากของที่มีมูลค่าไปอยู่ผิดที่ นี่เป็นการเปลี่ยนแนวคิดไปเน้นหนักการคัดแยกและเพิ่มมูลค่าให้แก่ขยะจากผู้ประกอบการรับซื้อของเก่าที่มีผลประกอบการและเชี่ยวชาญในการคัดแยกและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ขยะกลายเป็นของมีค่า คือ โรงงานคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิล วงษ์พาณิชย์ และเทศบาลนครพิษณุโลก ที่สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะเพื่อมุ่งสู่การเป็นหลุมฝังกลบที่ไม่มีวันเต็ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาดูงานชุมชนบรมไตรโลกนาถ 21 ที่เป็นแบบอย่างในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จัดการขยะภายในชุมชนด้วยตนเอง จึงได้นำแนวคิดทั้งสองคือการสร้างมูลค่าให้กับขยะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน โดยที่ท่านนายกเทศมนตรี ได้นำคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา และเจ้าหน้าที่ลงไปให้ความรู้แก่ประชาชนในการคัดแยกขยะและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ขยะ โดยการจัดการขยะรีไซเคิลให้ถูกต้องและได้ราคาเพิ่มในการจำหน่าย ก็ทำให้มีปริมาณขยะที่จะต้องขนไปทิ้งที่หลุมฝังกลบในพื้นที่อำเภอบราญบุรีลดลงในระยะเริ่มต้น แต่ต่อมาเมื่อถึงจุดหนึ่งปริมาณขยะไม่ลดอีกต่อไปและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากขยะที่มาจากชุมชนหมู่บ้านอื่น ทำยังไงดีละ ท่านนายกฯ ก็ต้องหาทางไปต่อเนาะ

ช่วงที่สาม เป็นช่วงที่เปลี่ยนถังใหญ่ตามถนนมาเป็นถังเล็กในซอย เมื่อปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจากภายนอกโดยนำมาทิ้งใส่ในถังขนาดใหญ่ที่ตั้งตามถนนและที่สาธารณะ ในระยะเริ่มต้น ท่านนายกเสนอและเชิญชวนให้ประชาชนเปลี่ยนจากถังขนาด 200 ลิตร มาใช้เป็นถังขนาดเล็ก 20 ลิตรในครัวเรือนแทน และในที่สุดก็มีการยกเลิกการตั้งถังขนาดใหญ่ในบริเวณข้างถนนในทุกชุมชนเมื่อปี 2559 ในระยะนี้ถึงแม้ว่า

แนวนโยบายแห่งรัฐในการบริหารจัดการขยะ เน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหาถังขยะแบ่งเป็นสี่สีต่อจุดให้เพียงพอต่อการรองรับปริมาณขยะในที่สาธารณะ แต่เทศบาลตำบลหนองพลับก็ไม่ได้จัดหาถังขยะตามหนังสือสั่งการ เพราะเห็นว่าไม่มีความจำเป็น แต่อย่างไรก็ตาม ก็รณรงค์ให้ประชาชนจัดการขยะแนวคิดการบริหารจัดการขยะ โดยหลัก 3Rs โดยให้ประชาชนแบ่งขยะออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ และขยะอันตราย

ช่วงที่สี่ เป็นช่วงเข้าสู่ชุมชนไร่ถึง ปี 2560 ชุมชนร่มไทรได้เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดการขยะตามโครงการประจวบฯ ไร่ถึง เพื่อนำมาต่อยอดและพัฒนาชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลหนองพลับและสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และต่อมาสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มาจัดฝึกอบรมแนวทางการบริหารจัดการขยะเพื่อมุ่งสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไร่ถึงให้แก่คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา เจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชน โดย ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ เป็นวิทยากร โดยหลักการก็คือ ให้แยกขยะออกจากวัสดุ แยกแล้วก็นำขยะไปกำจัดให้ถูกต้องตามเทคโนโลยี ส่วนวัสดุให้นำไปใช้ประโยชน์ ไม่ให้ทิ้ง ขยะจะมีแบ่งตามประเภทของเทคโนโลยีที่จะนำไปกำจัด เป็น 3 อย่าง คือ ใช้ไม่ได้ ให้นำไปฝังกลบ เป็นพิษ นำไปกำจัดในโรงงาน และติดเชื่อนำไปกำจัดร่วมกับโรงพยาบาล และส่วนที่เป็นวัสดุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถุงพลาสติก ถ้าเปื้อนให้ล้าง ถ้าเปียกให้ตาก เมื่อแห้งแล้วรวบรวม เก็บให้มิดชิดแล้วบริจาค หรือเก็บไว้ใช้เอง เท่านั้นก็จะไม่มีอะไรเหลือไปทิ้งลงถัง ก็จะเป็นชุมชนไร่ถึง ฮ่าๆๆๆๆๆ ตอนนี้อำนาจได้แล้ว ท่านจำได้มั๊ยคะ เพราะหลักการเดียวกันกับที่เราไปดูที่โรงเรียนอนุบาลทับสะแกมาไง

ในช่วงนี้ เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ ขยะทั่วไป ขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิล หายไปจากระบบคะ เพราะสิ่งของเหล่านี้กลายเป็นวัสดุ เหลือแต่ที่เคยเรียกว่าขยะอันตราย แต่มาแบ่งใหม่เป็น มีพิษกับติดเชื้อ เพราะการกำจัดใช้เทคโนโลยีที่ต่างกัน ท่านนายกฯ ได้เปลี่ยนนโยบายการบริหารจัดการขยะใหม่ เป็นชุมชนไร่ถึง เพื่อมุ่งสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไร่ถึง ตามยุทธศาสตร์ของจังหวัด จึงนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในเทศบาลและในชุมชน คริวเรือน และผู้ประกอบการ จนทำให้หนองพลับมีของดีที่ห้ามพลาด 4 อย่างตามที่ได้กราบเรียนแล้วคะท่านผู้ชม แล้วเขามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในทางปฏิบัติ

การดำเนินงานของสำนักงานเทศบาล

เทศบาลจะพยายามหยุดยั้งการก่อขยะในสำนักงาน เจ้าหน้าที่ก็จะห่อข้าวปิ่นโต ยกเลิกกาแฟซอง ใช้กาแฟแบบตัก หากมีการใช้สถานที่ของเทศบาลในการเลี้ยงอาหาร ขอให้ปิ่นข้าวหม้อ แกงหม้อ ไม่ให้มีข้าวกล่อง ถ้าหากผู้รับบริการทำเองไม่ได้ ก็ให้เทศบาลดำเนินการจัดหาให้ โดยทางเทศบาลก็จะให้ชุมชนเป็นผู้ประกอบอาหารให้ ซึ่งจะนำรายได้เข้าสู่ชุมชน งานช้อนภาชนะก็ไม่ได้ใช้แบบใช้แล้วทิ้ง เป็นอย่างนั้นจริง ๆ ค่ะ ไปกินมาแล้ว คริคริ

เรื่องอาหารการกิน ยังไม่จบแค่นี้คะ ตอนนี้ ผอ.หนึ่งท่านยังทำโครงการปลูกผักสวนครัวในพื้นที่ว่าง บริเวณสำนักงานอีก ผักงามมาก ใครจะเก็บไปทำกับข้าวก็เก็บไปได้ ผอ.ท่านไม่หวงเลยนะคะ มีรูปเป็นหลักฐานยืนยันค่ะ ฮ่า ๆ ๆ ๆ

นอกจากการรณรงค์ส่งเสริมภายในสำนักงานแล้ว ทางเทศบาลเค้าก็ยังเชิญชวนชุมชนมาร่วมมือกันอีก การประชาสัมพันธ์เชิญชวนก็น่ารักคะ จากนโยบายระดับประเทศที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ออกกำลังกายทุกวันพุธ ก็ได้เปลี่ยนมาเป็นการเดินลงชุมชนแทน ได้ทั้งออกกำลังกายได้ทั้งงานจัดการขยะ โดยแบ่งเจ้าหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงดูแลทุกชุมชน ๆ ละ 9 คน ให้ไปลงพื้นที่พบปะชุมชนทุกวันพุธ สร้างความสนิทสนมกับชุมชน หลังจากเริ่มทำครั้งแรกประมาณ 2-3 วันก็มีชุมชนโทรมาชมใหญ่เลย ตอนนี้ชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลทำ “ไร่ถึง” ทุกชุมชนแล้วละคะ⁵

การเปลี่ยนแปลงในครัวเรือน

ตามที่ได้เล่าให้ท่านฟังไปแล้วว่า ว่าแต่ละครัวเรือนในชุมชนร่มไทรเนี่ย แม้ว่าเค้าจะจัดการขยะกันทุกครัวเรือน แต่เค้าก็จะมีเอามีความถนัดไม่เหมือนกัน จนกลายเป็นความโดดเด่น เป็นต้นแบบการจัดการขยะระดับครัวเรือนเขียวละคะ เราลองมาแอบดูซักสองสามบ้านกันเลยนะคะ...

⁵ สัมภาษณ์นางหนึ่งฤทัย สุขจันทร์ (อ้างแล้ว)

บ้านแรก บ้านพี่แคะคะ พี่แคะเป็นช่างเย็บผ้า ชอบความเป็นระเบียบและความสะอาด แล้วก็ชอบปลูกต้นไม้เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว บริเวณบ้านจะร่มรื่นเขียวคะ มีม้าหินตั้งให้นั่งเล่นในสวนหย่อมริมรั้วหน้าบ้าน ใช้เป็นโต๊ะรับแขกไปในตัว คุยกันไป ชมสวนไป โอ๊ย... ชีวิตดีดีคะ พี่แคะจะจัดการขยะตั้งแต่ในครัวเรือน ล้างถุงพลาสติกตากตามแนวทางไร้ถึงเป๊ะเลยคะ พี่เค้าไม่ได้บอกหรอกคะ ดูจากที่ตากถุงก็รู้แล้ว อีไอเศษอาหารก็นำไปใส่กรีนโคน หรือเอาไปทำปุ๋ยสำหรับปลูกผักปลอดสารพิษ ไม่เหลือของไปทิ้ง ไม่มีขยะทั่วไป ไม่มีขยะอินทรีย์ ไม่มีขยะรีไซเคิลไม่เหลือขยะเลยคะ ท่านผู้ชม⁶

ชมสวนบ้านพี่แคะจนอึ้งอึ้งใจแล้ว ก็ออกเดินลัดเลาะไปอีกบ้านหนึ่งที่อยู่ติดกัน เพราะเห็นกระสอบอะไรแขวนเรียงรายสะดูตาแต่ไกล เลยแวะเข้าไปถามให้หายสงสัย พี่สกุล ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านก็เล่าให้ฟังว่าที่บ้านก็จัดการขยะตั้งแต่ต้นทางเหมือนกัน กระสอบที่แขวนไว้เต็มรายนั่นก็เอาไว้ใส่วัสดุรีไซเคิลคะ ที่มีหลายกระสอบเพราะแยกตามประเภทวัสดุ กระสอบหนึ่งใส่ขวดแก้ว กระสอบหนึ่งใส่ขวดพลาสติก อีกกระสอบหนึ่งใส่กระป๋องอลูมิเนียม อะไรอย่างเนี้ยคะ พวกถ่านไฟฉาย ถ่านนาฬิกา ซึ่งเป็นขยะมีพิษก็เก็บแยกไว้อีกขวดหนึ่ง ปิดฝาให้มิดชิด เพื่อส่งมอบให้เทศบาลไปกำจัดต่อไป ส่วนเศษพลาสติกเล็ก ๆ หรือซองกาแฟ ก็แยกไปทำ Eco-brick คะ คุยไปคุยมา เหลือบไปเห็นที่ตากถุง โอ้โฮ เค้าประยุกต์ฝาครอบพัดลมมาทำเป็นที่ตากถุง เห็นมั๊ยคะ แม้แต่ฝาครอบพัดลมเก่าก็ยังเอามาใช้ประโยชน์ได้อีกนะ พี่สกุลบอกว่าตอนนี้ไม่เหลืออะไรทิ้งเลย เดิมเคยทิ้งขยะทั่วไป แต่ตอนนี้ไม่มีขยะทั่วไปแล้วคะ⁸

⁶ สัมภาษณ์นางน้ำฝน นิลสุขใจ สมาชิกชุมชนร่มไทร

⁷ นางสกุล ชีคงเนียม สมาชิกชุมชนร่มไทร

⁸ สัมภาษณ์นางสกุล ชีคงเนียม (อ้างแล้ว)

เมื่อชมการคัดแยกวัสดุที่บ้านพี่สกุลเสร็จแล้ว ผอ.หนึ่งก็ชวนให้ไปเปลี่ยนบรรยากาศที่บ้านพี่เหมียว⁹ บ้านนี้เค้าจะมีความเชี่ยวชาญในการจัดการวัสดุอินทรีย์ โดยจะนำไปเลี้ยงไส้เดือนค่ะ แหม! ชักอยากจะเห็นแล้วละสิ

พี่เหมียวเล่าให้ฟังว่า ได้รับแจกพันธุ์ไส้เดือนจากเกษตรตำบล ตอนแรกเค้าให้มาคนละ 1 กะละมัง มาเป็น “สารตั้งต้น” สำหรับทำปุ๋ยมูลไส้เดือน พี่เหมียวก็นำเศษผัก เศษอาหารที่รสไม่จัด ไม่เผ็ด ไม่เปรี้ยวไปเลี้ยงไส้เดือน ตอนแรกตั้งใจจะเอาปุ๋ยมูลไส้เดือนไปใช้ในไร่ของตัวเอง แต่ปรากฏว่า ไส้เดือนพวกนี้เลี้ยงง่ายมาก ขยายพันธุ์ก็ไว จนได้ปุ๋ยเยอะมากเกินที่จะใช้ในครัวเรือน ก็เลยเอาไปขาย ขายดิบขายดี ทุกวันนี้ทำแทบไม่ทันกันเลยทีเดียว ตอนนี้มีไส้เดือนทั้งหมด 72 กะละมังแล้วละค่ะ นอกจากการกำจัดขยะได้อย่างหมดจดแล้ว พี่เหมียวก็ลดการใช้ถุงพลาสติก โดยการหิ้วตะกร้าไปตลาด จากเดิมที่เคยทิ้งขยะทั่วไปและถุงพลาสติกเป็นหลัก ตอนนี้ก็ไม่เหลืออะไรไปทิ้งแล้วละค่ะ¹⁰

การจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางของร้านค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ชมการจัดการขยะในครัวเรือนแล้ว ผอ.หนึ่งก็บอกว่า มีอีกที่หนึ่งที่จะต้องไปชมให้ได้ เพราะเป็นร้านค้าแพที่เค้าสามารถจัดการขยะต้นทางภายในร้านจนกลายเป็นร้านกาแฟไร้ขยะ ที่เป็นหนึ่งในของดีสี่ห้าหมื่น

⁹ นางวารภรณ์ ฮะสุน สมาชิกชุมชนร่วมไทร

¹⁰ สัมภาษณ์นางวารภรณ์ ฮะสุน (อ้างแล้ว)

ตามที่ได้เกริ่นให้ฟังกันไปแล้วนั่นล่ะค่ะ ได้ยินเช่นนี้ ก็ซักรู้สึกคอแห้งตะหงิด ๆ ขึ้นมาทันที เราไปชิม...เอ๊ย! ไปชิมกันเลยดีกว่าค่ะ...

น้องเหม้ม เจ้าของร้านได้เล่าให้ฟัง¹¹ว่า เมื่อเทศบาลชวนให้เข้าร่วมโครงการไร้งัง ในตอนแรกก็คิดว่า “จะทำได้หรือ? ร้านกาแฟเนี่ยนะ” แต่ก็ลองดู โดยเริ่มที่การลดการใช้แก้วพลาสติกก่อน ถ้าลูกค้านำแก้วมาเอง จะลดราคาให้ 5 บาท ต่อมาก็เปลี่ยนจากการใช้แก้วพลาสติกกรอบมาเป็นแก้วพลาสติกประเภทที่รีไซเคิลได้ นอกจากนั้นก็ไม่ใช่ภาชนะโฟม แต่ใช้กล่องกระดาษชานอ้อยแทน ตอนนั้นยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการเต็มตัวหรอกค่ะ เพียงแต่ช่วยสนับสนุนการดำเนินโครงการของเทศบาลโดยการนำเครื่องดื่มและขนมมาให้ในการจัดกิจกรรมของเทศบาล แต่ไม่ได้มาร่วมประชุม น้องเหม้มได้เริ่มด้วยตัวเองก่อน คือการแยกเศษอาหารส่วนการจัดการวัสดุ ก็สอบถามวิธีการจากชุมชนร่มเกล้า ซึ่งมีโครงการแยกแกลบบุญ หลังจากทดลองแยกขยะประมาณ 1 เดือน พบว่า ปริมาณขยะลดลงตั้ง 80-90 เปอร์เซ็นต์นะ น้องเหม้มจึงเรียกประชุมพนักงานของร้านและถ่ายทอดความรู้ในการแยกขยะให้แก่พนักงานแต่ละแผนก และให้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติของร้าน

นอกจากนี้ น้องเหม้มก็ยังได้ปรับเปลี่ยนประเภทวัสดุที่ใช้ภายในร้าน เช่น เปลี่ยนวัสดุที่ใช้รองหรือบรรจุขนม จากฟอยล์ ก็เปลี่ยนมาใช้กระดาษแทน รวมทั้งได้มีการจัดเก็บสถิติที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น จำนวนวัสดุแต่ละชนิดที่ใช้ ว่าเพิ่มขึ้น ลดลงเท่าใด ปรากฏว่าเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาเลยล่ะค่ะ เดิมของที่ทิ้ง มีกระดาษห่อฟอยล์เพื่อซีตมีด และถุงกรองเศษอาหารเล็ก ๆ ขณะนี้ ก็สามารถจัดการได้ วัสดุเหล่านี้ก็มีที่ไปหมดแล้ว ฟอยล์ก็นำไปทำ Eco-brick ส่วนถุงกรองเศษอาหาร ก็จะเหลือแค่ตัวถุงกรอง ยังคงเหลือสิ่งที่เป็นขยะก็คือ กระดาษไซรองเค้ก พลาสติก Wrap และทิชชูในห้องน้ำ ซึ่งขยะเหล่านี้ทางร้านก็จะส่งมอบให้เทศบาลไปจัดการให้ น้องเหม้มบอกว่า “ตอนนี้รู้สึกภูมิใจมากที่เราทำได้ เราสามารถเป็นร้านกาแฟที่ไร้ขยะได้” ตอนนี้ ร้านกาแฟแห่งนี้ได้กลายเป็นร้านค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแนวทางการดำเนินการของเทศบาล โดยการงดใช้วัสดุที่ทำจากโฟม เปลี่ยนมาใช้กล่องกระดาษบรรจุอาหารให้สำหรับลูกค้าที่ต้องการซื้อกลับไปปรับประทานที่บ้าน แถมยังยื่นหยัดลดราคาให้แก่ลูกค้าที่นำแก้วมาใส่เครื่องดื่มเองเพื่อเป็นแรงจูงใจแก่ลูกค้าที่มีส่วนร่วมในการลดขยะตั้งแต่ต้นทางตามแนวทางไร้งังด้วยค่ะ

¹¹ สัมภาษณ์นางสาวชวรัชต์ วณิชธนภัทร เจ้าของกิจการร้านบ้านคึกมุมกาแฟ หนองพลับ

ความท้าทายที่สำคัญในการดำเนินงาน ถ้าถามถึงความท้าทายหรือสิ่งที่ยากในการดำเนินงานตามเส้นทางการจัดการขยะแบบ “ไร้ถัง” ท่านนายกเกรียงไกร บอกว่ามีความท้าทายที่สำคัญอยู่ 4 ประการ ค่ะ

ประการแรก คือ การเป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ค่ะ คือ ผู้บริหารจะต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจจริงที่จะนำองค์กรให้ไปในทิศทางที่ดี มีนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน เน้นการทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ไม่ยึดติดกับวิธีการเดิม ๆ กล้าตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี คือ เมื่อพบ “ทางตัน” ในจัดการขยะด้วยวิธีการเดิม ก็แสวงหาแนวทางอื่น ๆ เพื่อจะให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ การสร้างมูลค่าให้ขยะ และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ท่านนายกบอกว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ถ้าตัดสินใจจะทำอะไรแล้ว คือ ททท. ก็คือ ทำทันที ค่ะ

ประการที่สอง การปฏิบัติตามค่านิยมในการดำเนินงานของการจัดการขยะแบบไร้ถัง เช่นเดียวกับที่ได้เล่าให้ท่านฟังไปแล้วว่ามี 4 ประการด้วยกัน “ไม่สร้างทางตัน แต่จะหาทางออก ไม่เป็นนักโทษ แต่จะเป็นนักทำ ไม่สมมติ แต่จะใช้ข้อเท็จจริง ไม่นั่งรอคำตอบ แต่จะแสวงหาแล้วนำมาเล่า” ใจคะ ในการดำเนินงานหากเจอปัญหาจะต้องหาทางแก้ ให้คิดหาวิธีการว่าจะเอาชนะได้อย่างไร โดยพิจารณาหาสาเหตุของปัญหานั้นแล้วแก้ให้ตรงจุด ปัญหาไม่ได้จบในคราวเดียว ต้อง “ทำไป แก้ปัญหาไป” แล้วก็ไม่ต้องไปโทษว่าคนโน้นไม่ทำ คนนี้ไม่ทำ ให้ลงมือทำด้วยตนเองก่อนเลย และการทำงานจะต้องมีข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ ข้อมูลเหล่านี้เนี่ย จะต้องถูกต้อง ไม่ “เขาวา” ไม่สมมติ ส่วนค่านิยมสุดท้ายก็คือ จะทดลองทำเองก่อน จนเห็นผลแล้วว่าดีแล้ว จึงนำไปถ่ายทอดให้คนอื่นฟัง ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางให้ชัดเจนก่อน เมื่อเกิดผลสำเร็จจนเกิดความมั่นใจแล้ว ค่อยไปถ่ายทอดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยจะต้องชี้ให้เห็นประโยชน์ของการดำเนินการ ให้แก่สมาชิกสภา บุคลากรของหน่วยงาน ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนได้รับทราบและเข้าใจตรงกัน เพื่อจะได้ช่วยกันขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายของนโยบายที่กำหนดไว้

ประการที่สาม การสร้างการมีส่วนร่วม ทั้งของบุคลากรและส่วนร่วมของชุมชนค่ะ การสร้างการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานก็จะใช้วิธีการปรับแนวความคิดของข้าราชการ คือ ให้คิดว่า “ขาดทุนเป็นกำไร” โดย “กำไร” ตกเป็นของชุมชน นอกจากนี้ ผู้บริหารจะต้องมีความชัดเจนและเด็ดขาด โดยการออกกฎระเบียบหรือกำหนดมาตรการมาบังคับใช้ แต่ก็จะต้องมีวิธีการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงานโดย เช่น เลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นพิเศษให้แก่ผู้ที่มีความดีความชอบค่ะ แต่ท่านนายกฯ บอกว่าการสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนจะใช้วิธีการบังคับไม่ได้ ต้องให้เค้าให้ความร่วมมือโดยสมัครใจ ต้องใช้วิธีการ “จับมือคุย” หากใครไม่ให้ความร่วมมือ ก็จะไปพูดคุย เพื่อทำความเข้าใจและชี้ให้เห็นประโยชน์ของการดำเนินการ ถ้าประชาชนไม่พร้อม ก็ต้องรอ อย่างเพิ่งลงมือค่ะ หาชุมชนหรือครัวเรือนนำร่องทำให้เป็นต้นแบบก่อน หลังจากนั้นค่อยขยายผลเป็นศูนย์การเรียนรู้ พอชุมชนหรือครัวเรือนอื่นเห็นว่าเกิดประโยชน์จริง สร้างรายได้จริง ความร่วมมือก็จะตามมาเอง การสร้างการมีส่วนร่วมนี้จะต้องเป็นการทำงานแบบ “สามประสาน” คือ ผู้บริหาร ข้าราชการ และประชาชน โดยทางเทศบาล คือนายกฯ และข้าราชการ จะเป็นตัว “จุดประกาย” และคอยดูแล สนับสนุนให้ประชาชนเดินด้วยตนเองค่ะ

ประการที่สี่ การประสานความร่วมมือของเครือข่ายการดำเนินงาน จะต้องสร้างเครือข่ายเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากทั้งในระดับนโยบาย ทั้งด้านวิชาการ และการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายจากระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับจังหวัด และได้รับการสนับสนุนเชิงวิชาการจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาค 8 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ต้องประสานงานร่วมกันกับผู้นำและสมาชิกชุมชนในพื้นที่เพื่อการขับเคลื่อนและขยายผลการดำเนินการ รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการรับมือขยะไปกำจัดอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ก็ได้รับความสนับสนุนบุคลากรจากสถาบันการศึกษา เช่น สถาบันราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัย Stamford ในเชิงวิชาการและจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินการค่ะ

คำแนะนำสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่จะดำเนินการเพื่อมุ่งสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนไร้ถังขยะ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่สนใจจะบริหารจัดการขยะตามแนวทางไร้ถังทำนายนายกฯ เกรียงไกรได้ให้คำแนะนำไว้ 5 ประการค่ะ

ประการแรก ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจแนวทางให้ถ่องแท้ และจะต้องทดลองทำเองก่อนจนมีความชัดเจนและเห็นผลสำเร็จแล้วจึงค่อยประกาศนโยบายและกำหนดเป้าหมายในการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไร้ถังขยะที่พร้อมจะสนับสนุนชุมชนให้เป็นชุมชนไร้ถังขยะ และจะต้องชี้ให้สมาชิกสภา บุคลากร และชุมชน เห็นประโยชน์ของการดำเนินการ และได้รับทราบและเข้าใจแนวนโยบายของผู้บริหารเพื่อจะได้นำนโยบายของผู้บริหารไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพค่ะ

ประการที่สอง ททท. (ทำทันที) หลังจากผู้บริหารได้ประกาศนโยบาย ชี้แจง และถ่ายทอดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบแล้ว จะต้องขับเคลื่อนทันที โดยกำหนดแผนการดำเนินงาน พร้อมขั้นตอนที่ชัดเจนว่าจะทำอะไร ให้สามารถคัดแยกขยะและวัสดุออกจากกันตั้งแต่ต้นทาง เพื่อนำบริหารจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

ประการที่สาม ประสานการดำเนินงานกับเครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยประสานหาหน่วยงานที่รับบริจาคหรือรับซื้อวัสดุรีไซเคิลเพื่อสร้างความร่วมดำเนินการจัดการวัสดุรีไซเคิล นอกจากนี้ก็ต้องประสานงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อนำขยะที่เป็นพิษไปกำจัด ส่วนขยะติดเชื้อก็ประสานหน่วยงานด้านสาธารณสุขหรือโรงพยาบาล เพื่อนำไปกำจัดให้ถูกต้องตามเทคโนโลยีต่อไปค่ะ

ประการที่สี่ ต้องมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งระหว่างบุคลากรภายในหน่วยงาน ประชาชนในชุมชน หรือกับหน่วยงานอื่น เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น หรืออาจจะส่งผลงานประกวดเพื่อรับรางวัลต่าง ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนางานให้มีความก้าวหน้าต่อไปเรื่อย ๆ และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานค่ะ

ประการที่ห้า ทำตามค่านิยมของการจัดการขยะตามแนวทางไร้ถัง เหมือนที่ท่านนายกได้นำมาใช้คะ นายกฯ ท่านบอกว่า ในการทำงานก็จะเจอปัญหาเรื่อย ๆ แหละคะ แต่อย่าไปมองว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นปัญหา ต้องหาสาเหตุ หาทางแก้ ทำไปแก้ไป ท่านนายกฯ ย้ำเลยนะคะ ว่าต้อง **ททท.** ทำแล้วจะรู้ว่าทำได้ไม่ยากเลย นายกฯ เชื่อว่า ขยะไม่มีในโลก มีเพียงของที่มีมูลค่าที่ไปวางอยู่ที่แค่นั้นเองคะ

จากที่ได้เล่าไปทั้งหมด จะเห็นว่าทั้ง เทศบาลตำบลหนองพลับและชุมชนร่มไทรมีผลงานที่โดดเด่น เป็นเลิศ สมตามคำร่ำลือและเป็นที่ยอมรับจนได้รางวัลทั้งในระดับจังหวัดและในระดับประเทศ ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ สามารถจัดการขยะในครัวเรือนของตนเองได้ร้อยละเปอร์เซ็นต์ ไม่ทิ้งขยะ เป็นสร้างภาระให้คนอื่น แถมยังมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันผลิตผลให้กับยังผู้มาเยือนตลอดเส้นทางถนน กินได้ ซึ่งท่านผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ดร.พัลลภ สิงหเสนี) และท่านประธานแม่บ้านมหาดไทย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ผศ.ดร.นิศากร สิงหเสนี) ได้มาชื่นชมกับผลสำเร็จนี้และขอให้ชุมชนต้นแบบให้กับ หน่วยงานอื่นมาศึกษาดูงานต่อไป

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาให้โอกาสมาร่วมชื่นชมผลสำเร็จของเทศบาลตำบลหนองพลับ และชุมชนร่มไทร ทำให้มีความหวังและเห็นทางออกสำหรับปัญหาขยะ ขอบพระคุณท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ท่านประธานและสมาชิกชมรมแม่บ้านมหาดไทยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ท่านผู้อำนวยการ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ท่าน ผอ. จิรัฏฐ์ ปราณต์ประสิทธิ์ และทีมงาน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนให้เทศบาลตำบลหนองพลับได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างสมบูรณ์ในการหา ทางออกของปัญหาขยะในพื้นที่ และสนับสนุนประชาชนในพื้นที่ไม่เพียงแต่ให้พึ่งตนเองได้ แต่ยังมีจิตใจ เอื้อเฟื้อต่อผู้มาเยือน ขอขอบคุณ ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณและวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า ที่ได้ริเริ่มและถ่ายทอดแนวคิดการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางแบบไร้ถัง ให้แก่สังคม และที่ลืมนิได้เลยคือ ท่านนายกเกรียงไกร ทวีกาญจน์ สมาชิกสภาเทศบาล ท่าน ผอ.หนึ่งฤทัย สุขจันทร์ และบุคลากรของสำนักงาน เทศบาลตำบลหนองพลับ ท่านผู้นำชุมชนร่มไทร (พี่มานพ ชีคงเนียม) และสมาชิกชุมชนร่มไทรทุกท่าน รวมทั้ง ร้านค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ได้ช่วยกันคิด ร่วมกันสร้างให้เกิดของดี 4 ห้ามพลาด เพื่อเป็นกลไกสำคัญ ที่จะขับเคลื่อนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นจังหวัดไร้ถังต่อไป

อยากดูตัวอย่างการจัดการขยะชุมชนไร้ถังที่เป็นเลิศ อย่าลืมนแวะเยี่ยมดู 4 ห้ามพลาดที่หนองพลับ ดูแล้วกลับบ้านไปทำต่อได้ทันที ค่ะ

บรรณานุกรม

เทศบาลตำบลหนองพลับ. “ประวัติความเป็นมา” <<https://www.nongphlabcity.go.th/history.php>>. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2562

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นายเกรียงไกร ทวีกาญจน์ นายกเทศมนตรีตำบลหนองพลับ
2. นางหนึ่งฤทัย สุขจันทร์ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการและสังคม รักษาราชการแทนผู้อำนวยการ
กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลหนองพลับ
3. นายสวาง สุขประเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์
4. นางจิรัฐ ปรานต์ประสิทธิ์ ผู้อำนวยการส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
5. ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ นักวิชาการอิสระ
6. นางเนาวรัตน์ สายชุ่มอินทร์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
7. นางสาวสุภารัตน์ สังข์ฤทธิ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลทับสะแก
8. นางสาวลัดดา ชำนาญกุล ครู อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
9. นางสาววิไลพร สุขจันทร์ ผู้ช่วยนักวิชาการสุขาภิบาล กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
เทศบาลตำบลหนองพลับ
10. นายมานพ ชีคงเนียม ประธานชุมชนร่มไทร
11. นางสกุล ชีคงเนียม สมาชิกชุมชนร่มไทร
12. นางน้ำฝน นิลสุขใจ สมาชิกชุมชนร่มไทร
13. นางวราภรณ์ ฮะสุน สมาชิกชุมชนร่มไทร
14. นางสาวชวีร์ชต์ วนิชธนภัทร เจ้าของกิจการร้านบ้านเค้กมุกกาแฟ หนองพลับ

กรณีศึกษา อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คนใช้บริการเยอะ หน่วยงานขนาดใหญ่ แต่เขาก็ไร้ถังขยะ

สำนักงานไร้ถังดีเด่น : กรณีศึกษา อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

มาศึกษาการบริหารจัดการขยะของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มุ่งสู่การเป็นจังหวัดไร้ถังขยะ จังหวัดแรกจังหวัดเดียวของประเทศไทยในคราวนี้ ช่วงมีอะไรที่ให้ออกมาเกี่ยวกับความสามารถและความมุ่งมั่นของพี่น้องชาวประจวบมากมายจริง ๆ ค่ะ หลังจากที่ไปตระเวนดูโรงเรียนไร้ถังที่โรงเรียนอนุบาลทับสะแก แวะไปดูเทศบาลและชุมชนไร้ถังที่หนองพลับ ก็เลยต้องรีบกลับมาหว่ากออีกที รุ้มีขยะจะมากอะไร มีอะไรสุดยอดที่นี้ไม่ไปดูได้ไงคะ ก็ระหว่างที่ไปขึ้นชมโรงเรียนและเทศบาลไร้ถัง ผู้คนก็กล่าวขานกันว่า ถ้ายังไม่ได้ไปดูสำนักงานไร้ถังที่อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ก็จะถือว่าไม่ครบองค์ ดูโรงเรียนสุดยอด ดูชุมชนห้ามพลาด แล้วต้องมาดูสำนักงานที่เป็นเลิศ มันถึงจะครบ ถ้าไม่มาดูมันก็เหมือนกินไก่ย่าง ส้มตำแล้วไม่มีข้าวเหนียวนั่นแหละค่า ข้าวที่ได้มาก็มีอยู่บ้างปีนึง ๆ มีคนมาใช้บริการที่นี้ประมาณ 6 แสนคน พื้นที่เกือบห้าร้อยไร่ แต่การจัดการขยะภายในสำนักงานก็เป็นเลิศ การบริการนักท่องเที่ยวก็ไม่มีขยะ จัดค่ายก็ไร้ถัง อ่าฮ้า!!! แล้วที่เจ๋งกว่านั้น เขากำลังจะจัดงานใหญ่สัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ที่มีคนเข้าชมงานวันละเป็นหมื่น แล้วจัดหลายวัน ทั้งกลางวันกลางคืน คนมาไม่ได้มามีมือเปล่า ไม่ได้ถือทิพย์ ไม่ได้กินเกลี้ยงหมดจด และไม่มีทหารเสื่อเหมือนโรงเรียนอนุบาลทับสะแก คนที่มาเที่ยวงานจะต้องรุมกินรุมทิ้ง ฮ่าๆๆๆ ถ้าไม่มีถังขยะจะต้องเลอะเทอะเหมือนที่เคยเห็นในการจัดงานอื่น ๆ แน่ ๆ จะรีบไปเผ่าดูว่าจัดงานใหญ่ไม่มีถังขยะเขาจะทำยังไงกัน?

ตอนแรกก็งง ๆ อยู่เหมือนกันนะคะ ว่า เอ๊ะ!! อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงไหน น่าจะกระทรวงทรัพยากรฯ เพราะเป็นอุทยาน หรือไม่ก็กระทรวงวิทยาศาสตร์ หรือว่าลูกครึ่ง แต่ว่าน่าจะเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์แหละนะ เพราะหว่ากอเป็นที่รู้จักเพราะพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยเสด็จมาประทับและได้ทรงคำนวณการเกิดสุริยุปราคาได้อย่างแม่นยำ เราได้เคยศึกษามาแล้ว เพื่อให้คล้ายสงสัยก็เลยถือโอกาสขอแลกเปลี่ยนข้อมูลมาเล่าให้ท่านฟัง ก่อนจะไปดูความเป็นเลิศในฐานะสำนักงานไร้ถังอันดับหนึ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กันนะคะ

อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นราชการส่วนกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ ค่ะ ตั้งอยู่ริมอ่าวหว้ากอ ในตำบลคลองวาฬห่างจากตัวเมืองประจวบฯ ไปทางทิศใต้ราว 12 กิโลเมตร มีอาณาเขตรวมเนื้อที่ 485 ไร่ 1 งาน 56.2 ตารางวา อันนี้เล่าให้ฟังว่าเรามีพื้นที่ในการให้บริการกว้างใหญ่ มีบริการที่หลากหลายและรองรับผู้มาเยือนได้เป็นประจำทุกวัน ตลอดทั้งจัดงานได้ทั้งระดับครัวเรือนถึงระดับนานาชาตินะคะ ไม่ใช่บอกเพื่อประกาศขายที่ดินริมอ่าว คริคริ... ซึ่งส่วนราชการนี้ คณะรัฐมนตรี ได้มีมติให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2532 และเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2533 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานนามสถานที่แห่งนี้ว่า "อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์" และ

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นสถานศึกษาเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2536 เพื่อเทิดพระเกียรติองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และทำหน้าที่หลักในการตอบสนองต่อนโยบายการกระจายโอกาสในการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีดาราศาสตร์ อวกาศ และสิ่งแวดล้อม แก่นักเรียนนักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วประเทศ

หลังจากไปรู้จักพื้นฐานของหน่วยงานที่เราจะไปขอเรียนรู้ตามอัยยาศัยตามเจตนาของการก่อตั้งหน่วยงานแล้ว ก็จะขอวกกลับมาที่เรื่องการจัดการขยะของอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ อีกทีนะคะว่าเขาโดดเด่นเรื่องซีลื้อขานมไข่มุกผสมบุกจากไร่บนดอยอะไรบ้าง จากฐานข้อมูล สืบค้นได้ว่าส่วนราชการแห่งนี้ได้คะแนนอันดับหนึ่งในการประกวดสำนักงานไร้ถังของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ย้ำอีกทีนะคะ กลัวลืมค่ะ กิจกรรมสำนักงานไร้ถังเป็นส่วนหนึ่งของโครงการมิติใหม่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไร้ถังขยะตามโครงการในแผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ดำเนินการประสานการดำเนินงานโดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับรางวัลเลิศรัฐ จากสำนักงาน ก.พ.ร. ประจำปี พ.ศ. 2562 แสดงว่าเขาต้องจริงจัง ถึงได้รับรางวัลระดับชาติขนาดนี้ เราไปเจาะรายละเอียดกันเลยดีกว่าเลยนะคะเขาโดดเด่นอะไรบ้าง ไวยังกะหนังการ์ตูน แว็บ...ไปเจาะมาแล้ว สรุปผลงานได้ 4 ดีเด่นชัดเจน ดังต่อไปนี้...ผ่ามพาม!!!!...

ผลสำเร็จในการดำเนินงาน

ความสำเร็จที่ดีเด่นประการแรก คือ สำนักงานดีเด่นในการลดปริมาณขยะ ท่านที่เคารพคะ ในขณะที่เป้าหมายการดำเนินงานของรัฐบาลให้ลดขยะให้ได้เพียง 5% ของขยะรวมก็ถือว่าบรรลุแล้ว แต่ผลปรากฏว่าผลการดำเนินงานของอุทยานฯ ปี 2562 ลดปริมาณขยะได้ 81.98% สูงกว่าเป้าหมายที่รัฐบาลตั้งให้ถึง 16 เท่า คือจากเดิมประมาณ 4 ตันครึ่งต่อเดือน คงเหลือไม่ถึง 800 กิโลต่อเดือน ทำให้สามารถประหยัดงบประมาณภาครัฐในการกำจัดขยะได้ถึง 98.2% เพราะเมื่อก่อนมีค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะเดือนละตั้งสามหมื่นกว่าบาท แต่ตอนนี้เหลือแค่ 500 กว่าบาทเองคะ นอกจากนั้น ยังได้คะแนนระดับดีเด่นตามเกณฑ์ประเมินสำนักงานไร้ถัง ประจำปี 2562 ภายใต้โครงการลดปริมาณขยะมูลฝอยและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและของเสียอันตราย โดยได้รับโล่เกียรติคุณ ประกาศนียบัตร และเงินรางวัลจากผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ดร.พัลลภ สิงหเสนี)

ความสำเร็จที่ดีเด่นประการที่สอง อุทยานฯ แห่งนี้ได้แปลงโฉมเป็นแหล่งท่องเที่ยวไร้ถังขยะเรียบร้อยแล้วจ้า ตั้งแต่ที่เริ่มเปิดให้บริการแบบไม่เป็นทางการในปี 2545 และมี Grand Opening ตอนเปิดพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ เมื่อประมาณปี 2548 ซึ่งในขณะนั้นมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก และเริ่มขายบัตรเข้าชมเมื่อปี 2551 จำนวนนักท่องเที่ยวต่อวันประมาณ 800 คน¹ หรือประมาณปีละ 2.9 แสนคน นี่เฉพาะนักท่องเที่ยวที่แวะมารายวันนะคะ เดิมมีถังขยะเยอะตามแนวชายหาด ตอนนี่ไม่มีถังตั้งเลยทั้งในแนวชายหาดและอาคารแสดงสะอาดมากค่ะ

ความสำเร็จที่ดีเด่นประการที่สาม ค่ายฝึกอบรมไร้ถังโดดเด่น เนื่องจากเป็นสถานศึกษาที่ให้บริการการศึกษาตามอัธยาศัย ก็จะมีค่ายอบรมให้บริการผู้สนใจในสาขาวิชาความรู้ต่าง ๆ ทุกเพศทุกวัย เลยละคะถึงแม้จะต่างเพศต่างวัย ต่างความสนใจ แต่ทุกคนที่มาเข้าค่ายที่นี่ ปัจจุบันมีหัวใจเดียวกันคือ เราเป็นค่ายไร้ถังขยะ ค่ายเราต้องสะอาด ไม่ใช่ภาชนะแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง มีจุดจัดการจบในค่ายเรา ไม่เป็นภาระแก่ใคร ในแต่ละปี มีผู้มาใช้บริการค่ายประมาณหมื่นกว่าคน ซึ่งทางอุทยานฯ ก็จะแนะนำวิธีการจัดการขยะตามแนวทางไร้ถังให้กับผู้รับบริการตั้งแต่ตอนที่ปฐมนิเทศได้รับทราบและให้ถือปฏิบัติตลอดในช่วงที่ใช้บริการค่าย สำหรับในปี 2562 นี้ยังได้มีการสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการขยะ โดยเพิ่มฐานการเรียนรู้ “วิทย์พิชิตขยะ” เข้าไปในโปรแกรมค่าย เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้เรียนรู้วิธีการจัดการขยะโดยเฉพาะอีกด้วย ตอนนี่ก็มีผู้มาใช้บริการไป 3 ค่ายแล้ว รวม ๆ แล้วก็ยังมีผู้ที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการขยะเพื่อกลับไปจัดการขยะที่บ้านตัวเองไม่ต่ำกว่าหมื่นคนแล้วละคะ

ความสำเร็จที่ดีเด่นประการที่สี่ การจัดงานเล็กหรือใหญ่ก็ไร้ถังขยะ เป็นภาพที่เห็นได้ทั่วไปในการจัดงานในพื้นที่สาธารณะ หากมีการชุมนุมกันของคนไม่ว่าจะจำนวนมากหรือน้อย ก็จะมีการผลิตของเสียและขยะจนกลายเป็นเรื่องชินตา เพื่อไม่ให้กระจกระบายการจัดงานส่วนใหญ่จึงตั้งถังขยะให้คนที่มาร่วมงานไปทิ้ง เมื่อคนมากตอนทำงานก็จะมีขยะล้นและทิ้งเกลื่อนตามพื้นที่จัดงาน แต่ท่านที่เคารพ ที่นี้เขาไม่มีถังขยะแล้วก็ไม่ละเทะ เขาจัดการได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อปี พ.ศ. 2561 การจัดงานใหญ่อย่างการจัดงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ เขาไม่มีถังขยะ และสามารถลดปริมาณขยะการจัดงานได้ถึงร้อยละ 20 จากเดิมที่จะต้องนำไป

¹ สัมภาษณ์นางสาววรรณภรณ์ เจริญยิ่งสุขจินดา และนางสาวณัฐนันท์พร จารุพัฒน์ ครูผู้ช่วย อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กำจัด ครูเหมียว² เล่าว่า เนื่องจากปีที่แล้ว ทางอุทยานอยู่ระหว่างเริ่มต้นดำเนินโครงการไร้ถัง ผู้จัดงานซึ่งเป็นบุคคลภายนอกอาจจะยังไม่มีนโยบายและมาตรการของอุทยานฯ ดังนั้น ในวันแรกของการจัดงานจึงนำถังขยะมาตั้ง ... ตามกระแสหลักเป๊ะ คือ 4 ถัง 4 สี แต่ปรากฏว่า ระเบิดระเบือ ปนกันและทะเลยละละคะ ท่านผู้ชม แต่พอ ผอ.เบญจพลและทีมงานไปทำความเข้าใจกับผู้จัดงาน และขอความร่วมมือให้นำถังขยะออกไปจากบริเวณงาน ปรากฏว่า ได้ผลเกินคาด หลังจากวันนั้นเป็นต้นมาจนเสร็จสิ้นงานก็ไม่เจอกองขยะแบบที่เห็นในวันแรกอีกเลย ขอเชิญท่านทัศนากภาพแห่งประวัติศาสตร์ที่ครูเหมียวบันทึกไว้ได้เลยคะ... แถ่นแท่นแท่น.....

เห็นแล้วแทบไม่อยากจะเชื่อสายตาตัวเองจริง ๆ ณ จุดเกิดเหตุเดียวกันแท้ ๆ แค่นำถังขยะออกเท่านั้นเอง ความงามก็บังเกิดทันทีเลยเชียวคะ...ท่านผู้ชม

มาในปี 2562 นี้ทางอุทยานเขาได้พัฒนาขีดความสามารถขึ้นไปอีก โดยนำบทเรียนและประสบการณ์ที่ได้รับจากปีที่แล้วมาปรับปรุงวิธีการทำงาน ปรากฏว่าสามารถลดปริมาณขยะที่จะต้องนำไปกำจัดได้ถึงร้อยละ 40 หรือมีอัตราการเพิ่มของความสามารถในการลดขยะได้ถึงร้อยละ 100 ของปีที่ผ่านมาเลยละคะ

มีผลสำเร็จดีเด่นมากมายอย่างนี้ อยากรู้มัยละคะ ว่าเขาทำกันมาอย่างไร ตามมาเลยคะ

ความเป็นมาของการดำเนินงาน

การดำเนินงานเพื่่มงสู่การเป็นสำนักงานไร้ถัง ของอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอะไรที่สุดยอดเยี่ยมจริง ๆ นะคะ เพราะเพิ่งจะเปลี่ยนแนวความคิดเดิม มาสู่แนวความคิดแนวทางปฏิบัติแบบสำนักงานไร้ถังขยะ ตามโครงการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไร้ถังขยะ จากที่ได้รับความกรุณาจากท่านผู้อำนวยการฯ เบญจพล พาสิ ที่กรุณาเล่าให้ฟังนะคะ ก็จะขอถ่ายทอดเหตุการณ์ต่อมายังท่านที่เคารพ โดยจะแบ่งเป็นความเป็นมาอยู่ 2 ช่วง คือ ช่วงตามกระแสหลัก ตั้งถังให้เพียงพอ และช่วงสำนักงานไร้ถัง เปลี่ยนมาเป็น ยกเลิกถังและทำให้อยู่ได้โดยไม่มีถังคะ

² สัมภาษณ์นางสาวลัดดา ชำนาญกุล (อั้งแล้ว)

การดำเนินการในช่วงตามกระแสหลัก

ในการดำเนินการในช่วงนี้ ก็เหมือนกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยทั่วไปละค่ะ แต่ที่นี้ถ้าพิจารณาแล้วก็เข้าขั้นว่าเป็นองค์กรมีถึงตีเด่นและเป็นเลิศเลยนะค่ะ กล่าวคือว่า ได้มีการตั้งถึงขยะที่เพียงพอจริง ๆ รวมทั้งหมดก็ 90 ถึงละค่ะ³ ตั้งแต่บริเวณลานจอดรถ เพื่อให้ผู้ที่มาเยือนสามารถนำขยะที่ได้มาจากบ้านหรือซื้อหาสิ่งของข้าวปลาอาหาร รวมทั้งของปฏิกูลที่เกิดขึ้นระหว่างทาง สามารถนำมาทิ้งได้ทันทีที่จอดรถ อุทยานฯ เป็นหน่วยงานบริการค่ะ หน้าไม่งอ รอไม่นาน บริการเยี่ยม ฉะนั้น ขยะมาจากที่ใดเราไม่ถาม ถามแต่ว่าขยะในมือของท่านลงถึงหรือยัง เราจะได้จัดการให้

นอกจากนั้น ยังมีถึงขยะตั้งอยู่หน้าอาคาร และภายในอาคารเพื่อรองรับขยะที่ทิ้งในลานจอดรถไม่ทัน เพราะยังดูตกแพะเย็นหรือขานม หรือกินขนมยังไม่หมด เสียตายเลยต้องถือเดินดูด หวังไปทิ้งเอาดาบหน้า ที่หน้าอาคารหรือในอาคาร อุทยานฯ ก็เข้าใจและมองเห็นปัญหาค่ะ ไม่ทิ้งขยะขึ้นใดไว้ข้างหลังค่ะ จะต้องเก็บให้ได้ทุกชิ้น และไม่เป็นที่หนักใจของผู้มาเยือนที่จะต้องถือขยะไว้นาน หรือไม่ก็แอบหาที่ทิ้งตามซอกตึก ห้องน้ำ และกระถางดอกไม้ค่ะ ส่วนในโรงอาหารก็มีถึงให้ทิ้งนะค่ะ ทั้งในส่วนที่เป็นผู้มารับประทาน และส่วนที่เป็นห้องครัวค่ะ

ออกมานอกอาคาร บริเวณชายหาด ที่เป็นที่มากินข้าว กินลมชมวิว เดินออกกำลังกาย ถ่ายภาพ ทำท่าวิ่ง หรือไม่ก็ทำท่าลิงค่างบ้างชะนี้ แล้วก็เซลฟี่ส่งไลน์ ปักหมุด ก็มีถึงขยะให้บริการตามขอบถนน และโคนต้นสนเป็นระยะ ๆ เพื่ออำนวยความสะดวก สำหรับแก้วน้ำ ขวดน้ำ หลอดดูด ถู้งน้ำจิ้ม ไม่เสียบ กล่องอาหาร กระดาษทิชชู ผ้าเย็น ถู้งพลาสติก ของขนม รวมทั้งขยะจากรถยนต์ที่ลืมหิ้งตอนที่อยู่ลานจอดค่ะ รับทุกอย่างนะค่ะ ยินดีต้อนรับเป็นประจำทุกวันค่ะ

นอกจากนั้น สำหรับผู้ที่มาเข้าค่าย อุทยานฯ ก็บริการไม่ขาดตกบกพร่องนะค่ะ จัดถึงให้ข้างค่ายเลย ค่ะ ทั้งบริเวณที่จัดกิจกรรม โรงอาหาร และบริเวณที่พักอาศัย ไม่ขาดตกบกพร่อง ผู้เข้าค่ายสามารถนำขยะมาทิ้งได้ตามห้วงอารมณ์ผสมกับความคิดถึงกัน ก่อนเข้ากิจกรรม กิน วิ่งไปทิ้งแป๊บเดียว เบรกเข้า กินเสร็จทิ้งกับที่ อาหารกลางวัน กินทิ้งได้เลย เดินแค่นิดเดียว ไม่นานนักก็เบรกบาย กินแล้วก็ฟิวววว ลงถึงได้เลย ตอนเย็นก็กินแล้วขุดจาน ลงถึง เป็นอันไปได้ จบกระบวนการค่ะ

ถ้ามีการจัดงาน ไม่ว่าจะงานเล็กงานใหญ่ ก็สูตรสำเร็จละค่ะ กองกำลังถึงขยะเดิมเราก็พร้อมอยู่ในที่ตั้งแล้ว พร้อมปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งในลานจอดรถ อาคาร ถนน และค่าย ไม่มีบ่นถึงแม้จะล้นและเน่า หากพิจารณาแล้วว่างานใดจะใหญ่เกินกว่าขีดความสามารถของถึงขยะที่มีอยู่ทั้งอุทยานฯ และหน่วยงานที่มาจัดงานก็ต้องชวนหาถึงขยะมาเพิ่ม หรือหิบบิบบิคนอื่นมาตั้งเป็นกองกำลังเสริมเพื่อรองรับขยะจากผู้มาชมงานค่ะ

ที่เล่ามานั้นเป็นสภาพการบริหารจัดการขยะที่มาจากผู้มาเยือนนะค่ะ ในส่วนภายในสำนักงานก็คล้าย ๆ กับที่บ้านค่ะ คือ ก็จะมีถึงขยะย่อยในแต่ละห้อง มีถึงเล็ก ๆ ของส่วนบุคคล เพื่อรองรับของใช้

³ สัมภาษณ์นางสาวลัดดา ชำนาญกุล (อ้างแล้ว)

สำนักงาน และขยะส่วนบุคคลเล็ก ๆ น้อยๆ เศษกระดาษ ลวดเสียบ ลวดเย็บ ปากกา ไม้ดินสอ ไม้จิ้มฟัน ไหมขัดฟัน ซองกาแฟ เศษอาหารหรือขนม ก่องหรือกระดาษหรือใบตองห่ออาหาร เศษเชือก เข็มหมุด เศษสลิปโปรตลงนาม เศษสลิปเงินเดือน แสตมป์ร้านสะดวกซื้อที่หมดอายุ เศษผม เศษเล็บ ฮ่าๆๆๆ เอาถึงมา รongแล้วตัดเลย....

การจัดการขยะที่ทำอยู่แบบเดิมนี่เป็นการพยายามรวบรวมขยะเพื่อให้สะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการ ทิ้งขยะและการขนย้ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปกำจัด อุทยานฯ เองก็ทำหน้าที่สอนและ ปลูกฝังให้ผู้มาเยือนทิ้งขยะลงถัง 4 สี ตามแนวทาง 3Rs และขอให้ลดการสร้างขยะคะ ขยะในถังทั้งหมด ก็จ ะรณรงค์รปกครองส่วนท้องถิ่นมาช่วยเก็บ จะมีส่วนที่เป็นวัสดุที่เหลือทิ้งพวกเศษวัตถุดิบที่ใช้ทำอาหาร และ เศษอาหารรวมทั้งขยะที่เหลือจากการเก็บขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งที่จะต้องอาศัยพี่ตู้ (นาย คนอง จีบเจือ) นำไปฝังกลบในพื้นที่ข้างสวนผีเสื้อ⁴

การดำเนินงานของอุทยานฯ ก็ดำเนินงานในทำนองนี้เรื่อยมา ถึงแม้จะมีความพยายามลดปริมาณขยะ ตามแนวคิด 3Rs ปริมาณขยะก็ไม่ได้ลด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขยะทั่วไป ที่มาพร้อมกับนักท่องเที่ยว ผู้มาเข้าค่าย อบรม รวมทั้งจากเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ เองด้วย และที่สำคัญคือ รัฐบาลมีนโยบายที่จะต้องให้ทุกส่วน ราชการลดปริมาณขยะของตนเองให้ได้ไม่น้อยกว่า 5% เอาละสิ จะทำอย่างไรดี

ในระหว่างที่พยายามแสวงหาทางออกอยู่นั้น การประชุมหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ทำให้ ท่าน ผอ. อุทยานฯ ได้ทั้งตกใจและดีใจ ที่ตกใจเพราะท่านผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจังหวัด (ผอ.สวง สุดประเสริฐ) ได้เล่าให้ท่าน ผอ.เบญจพลฟังว่าจังหวัดประจวบฯ กำลังเดินเข้า สู่จุดที่จะไม่มีที่ทิ้งขยะ เพราะสถานที่ทิ้งขยะที่อำเภอปราณบุรีจะสามารถรองรับการทิ้งขยะของทั้งจังหวัดที่มี กว่าวันละ 300 ตัน ได้อีกไม่นาน หากยังไม่ลดก็จะมีที่ทิ้งขยะ ซึ่งการนี้คนทั้งจังหวัดประจวบฯ จะต้อง ช่วยกันลดปริมาณขยะให้ได้ ท่าน ผอ.ยังเล่าต่อว่า ที่ตกใจยิ่งขึ้นไปอีกก็คือ ได้พยายาม ลดแล้ว แต่ยังไม่เกิดผล จะทำอย่างไรกันดี

ส่วนที่ดีใจคือ ท่าน ผอ. สวงฯ ไม่ได้เล่าเฉพาะทางตัน แต่ได้ชวนให้มาหาทางออกร่วมกัน โดยการ เชิญชวนเข้าร่วมโครงการมิติใหม่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไร้ถังขยะ เพราะเป็นแนวทางที่ปฏิบัติง่าย ไม่ต้องลงทุน เพิ่มเติม แค่เปลี่ยนทัศนคติ และลงมือทำเอง ก็จะทำให้สามารถลดขยะและค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะได้ทันที และมีตัวอย่างหน่วยงานที่ดำเนินการประสบผลสำเร็จมาแล้ว แนวคิดในการเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานเริ่มจาก จุดนี้แหละคะ เปลี่ยนไปเป็นแบบไหนคะ จำได้มั๊ย กลายมาเป็นสำนักงานไร้ถัง จ้า...

การก้าวเข้าสู่การดำเนินงานสำนักงานไร้ถัง

เมื่อเห็นทางออกเบื้องต้น ก็ได้มีการนัดหมายกันแบบ 3 เส้า ไม่ได้นัดกันมาแค่สามนัดนะคะ นัดมา สร้างสรรค์ผลงานเพื่อบ้านเพื่อเมือง ฮ่าๆๆๆ นัดกันที่หัวก้าวนี้และคะ มีท่าน ผอ.เบญจพล ผอ.สวง และ ดร. ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ เจ้าของต้นคิดชุมชนไร้ถัง ที่จังหวัดประจวบฯ นำมาใช้ในการดำเนินงานโครงการจังหวัด

⁴ สัมภาษณ์นางสาววรรณภรณ์ เจริญยิ่งสุขจินดา (อ้างแล้ว)

ประจวบไว้ถึง ก็มาเสวนาหลักการที่จะนำไปสู่การเป็นจังหวัดไว้ถึง และสำนักงานไว้ถึง นี้แหละค่ะ สรุปหลักการง่าย ๆ ก็คือ ต้องรู้จักขยะว่าคืออะไร ต้องแยกขยะออกจากวัสดุให้ได้ แล้วก็แยกประเภทขยะให้ตรงกับเทคโนโลยีเพื่อนำไปกำจัดให้ตรงกับเทคโนโลยี เทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วและเพียงพอที่จะจัดการขยะอยู่แล้วได้แก่อย่างแรก หลุมฝังกลบ มีไว้สำหรับจัดการสิ่งที่ไม่ได้ใช้อีกแล้วจริง ๆ อย่างที่สอง โรงงานกำจัดสารพิษ มีไว้สำหรับจัดการสิ่งที่เป็นพิษ เช่น โลหะ และสารเคมี และอย่างที่สาม คือ เตาเผาขยะติดเชื้อ มีไว้สำหรับจัดการวัสดุที่ติดเชื้อ หรือแปดเปื้อนเชื้อโรค ดังนั้น ขยะจึงมีแค่ 3 ประเภท คือ ใช้ไม่ได้ เป็นพิษ ติดเชื้อ เก็บแยกกันเพื่อส่งไปกำจัดให้ถูกต้องตามเทคโนโลยี

ส่วนที่เหลือก็จะถูกจัดให้เป็นวัสดุ หรือของที่ใช้นั้นเอง พลาสติกทุกประเภทเป็นวัสดุใช้ได้ อีก จึงไม่ใช่ขยะ กระดาษทุกประเภท โลหะทุกประเภท ไม่ใช่ขยะ เป็นวัสดุรีไซเคิลนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ กิ่งไม้ใบหญ้า เศษอาหาร เปลือกผลไม้เป็นวัสดุธรรมชาติ ย่อยสลายได้ ไม่ใช่ขยะสามารถจัดการเองหรือนำมาใช้ประโยชน์เองได้ ถูพลาสติกและโฟมก็จัดการได้ง่าย ถ้าสะอาดและแห้งก็เก็บรวมไว้ ได้มากแล้วก็บริจาค หรือไม่ก็ขาย หรือไม่ก็เก็บไว้ใช้เอง แต่ถ้าเปื้อน ก็ให้ล้าง เมื่อเปียกก็ให้ตาก ถ้าสะอาดและแห้งแล้วก็รวบรวมบริจาค หรือขาย หรือไม่ก็เก็บไว้ใช้เองก็ได้ น้ำที่ใช้ล้างก็เป็นน้ำที่เราล้างจานแล้ว ท้ายสุดก็จะไม่เหลืออะไรไปทิ้งลงถัง ก็จะสามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องมีถังขยะ ถ้าครัวเรือนทำสำเร็จก็จะกลายเป็นครัวเรือนไว้ถึง ถ้าสำนักงานทำก็จะเป็นสำนักงานไว้ถึง ถ้าจังหวัดทำก็จะเป็นจังหวัดไว้ถึง ถ้าทุกจังหวัดทำก็จะได้ประเทศไว้ถึง แต่โดยสรุปแล้ว เป้าหมายร่วมกันของทั้ง 3 ท่าน ก็คืออยากได้ประเทศไว้ถึงค่ะ ดูซิว่าความคิดของทั้งสามผู้อาวุโสในยุทธจักรจะอย่างไร

หนทางหมื่นลี้เริ่มที่ก้าวแรก ก็ทำสำนักงานไว้ถึง โรงเรียนไว้ถึง ชุมชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ถึง ไปสู่จังหวัดไว้ถึง และสู่ประเทศไว้ถึง ทำตรงนี้แหละค่ะ ตอนแรก อุทยานฯ ก็ทำในสำนักงานให้สำเร็จ ต่อไปก็ทำหน้าที่กระจายองค์ความรู้ให้กับคนทั้งประเทศ โอ้โฮ!!! ล้าลึกค่ะ เท่าที่เห็นตอนนี้เป้าของทั้งสามท่านที่คุยกันในสวนไม้ท้อ เริ่มเห็นเป็นรูปร่างเชิงประจักษ์ที่จะก้าวไปสู่ระดับประเทศค่ะ ก็อุทยานฯ ก็ได้รับรางวัลระดับจังหวัด อีกหน่อยก็ก้าวสู่ระดับประเทศ ส่วนจังหวัดประจวบฯ ก็ได้รับรางวัลเลิศรัฐระดับประเทศแล้ว เย้!!! เราได้ก้าวจากธรรมดา มาเป็นโดดเด่น และเป็นเลิศแล้ว

เมื่อหารือกันจบในระดับนโยบายแล้ว ไม่รอช้า ททท. ทำทันที ค่ะ หลังจากทำ MOU กับจังหวัดเมื่อปี 2561 ท่าน ผอ.เบญจพล ก็ได้มอบให้ ครูเหมียว ครูยุ้ย⁵ และครูอร⁶ ไปร่วมเป็นคณะทำงานจังหวัดประจวบไว้ถึงเพื่อฝึกปรีอวิทยายุทธในการดำเนินงาน รวมทั้งประสานงานการจัดงานทางด้านสิ่งแวดล้อมให้เกี่ยวข้องกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด และต่อมาได้จัดการฝึกอบรมทำความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานบริหารจัดการขยะเพื่อมุ่งสู่สำนักงานไว้ถึงให้แก่บุคลากรในสังกัดอุทยานฯ ทุกท่าน โดยท่านเจ้าของความคิด ดร.ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ มาเป็นผู้บรรยาย และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน

⁵ นางสาววรรณภรณ์ เจริญยิ่งสุขจินดา (อ้างแล้ว)

⁶ นางสาวณัฐนันท์พร จารุพัฒน์ (อ้างแล้ว)

เมื่อซักซ้อมทำความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานแก่ทุกคนก่อนที่จะลงมือทำ เข้าทำนองที่ว่า ไม่ซ่อมไม่รับ ไม่ครบไม่ซ่อม ก็ถึงเวลาประกาศทำสงครามกับขยะกันละ ค่ะ ท่าน ผอ.เบญจพล ได้จัดให้มีการกล่าวปฏิญาณตน เพื่อดำเนินการต่อสู้กับปัญหาขยะ และจะลดปริมาณขยะ รวมทั้งถึงขยะให้ได้ แล้วก็มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน ให้มีการปฏิบัติในทุกส่วนงาน มีการรายงานผล และให้บรรลุเกณฑ์การเป็นสำนักงานไร้ถังของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ได้ ให้มีการดำเนินการภายในสำนักงาน และในส่วนการบริการประชาชน ให้เปลี่ยนจากถังขยะที่ไร้ชีวิต เป็นจุดจัดการที่ทั้งสามารถจัดการขยะและเป็นจุดเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน พณโยบายชัต การดำเนินงานก็เริ่มเดินเลยละ

กระบวนการในการดำเนินงาน

ในส่วนของการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่การเป็นสำนักงานไร้ถังของอุทยานหว่ากอฯ ก็จะมีแบ่งการดำเนินงานออกเป็นสี่รูปแบบตามลักษณะการปฏิบัติงาน คือ การดำเนินงานในสำนักงาน การให้บริการนักท่องเที่ยว การให้บริการค่าย แล้วสุดท้ายก็จะเป็นการจัดงานค่ะ เราจะเริ่มไปดูที่สำนักงานเป็นอันดับแรก แล้วก็ค่อยตามไปดูบริเวณที่ให้บริการนักท่องเที่ยว ค่าย แล้วก็การจัดงานนะคะ มาดูกันเลยละค่ะว่า ในแต่ละเรื่องเค้าทำอย่างไรกันบ้าง

รูปแบบแรก การดำเนินงานในสำนักงาน ภายในอาคารสำนักงานเค้าจะมีประกาศติดไว้เตือนใจเป็นระยะ ๆ ค่ะ ให้บุคลากรทุกคนของอุทยานฯ งดใช้โฟมโดยเด็ดขาด แล้วก็ให้ร่วมมือกันลดการใช้พลาสติก และลดการสร้างขยะ โดยให้งดใช้พลาสติกทุกวันพฤหัสบดี ส่วนกระดาษชำระในห้องน้ำ เมื่อใช้เสร็จแล้วให้ทิ้งลงชักโครกไปได้ เพราะเป็นวัสดุย่อยสลายได้ ไม่ต้องทิ้งลงถังขยะให้กลายเป็นภาระให้ผู้อื่นไปจัดการต่อเลยละ

สำหรับบริเวณพื้นที่ปฏิบัติงานของสำนักงาน ก็จะมีแต่ละส่วนเค้าไปบริหารจัดการกันเอง เพราะการจัดบริเวณของแต่ละสำนักงานก็จะแตกต่างกันไปตามลักษณะงาน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น จะต้องเป็นไปตามแนวทางไร้ถัง คือ ให้มีพื้นที่สำหรับตัด ล้าง ตาก ถูพลาสติก และให้จัดภาชนะสำหรับใส่วัสดุรีไซเคิลที่แยกประเภทแล้ว ส่วนเศษพลาสติกต่าง ๆ ก็อัดใส่ขวดทำ Eco-brick เมื่อเต็มแล้ว หากใครไม่เอาไปบริจาค จะนำไปใช้ประโยชน์ก็ได้ โดยอาจจะเอามามัดรวมกันเพื่อใช้เป็นก้อนสำหรับนั่งพักจิบกาแฟชิลล์ ๆ ผ่อนคลายยามเมื่อเย็น ทางอุทยานฯ เค้าก็มีสงวนลิขสิทธิ์แต่อย่างใดค่ะ

ขยะและวัสดุเหล่านี้ก็จะมีแม่บ้านมารวบรวมและนำลงไปตั้งไว้ ณ จุดนัด เพื่อให้พี่ตูนารมอเตอร์ไซค์ พ่วงรถเข็นมาบรรทุกไปจัดการ ณ จุดจัดการรวมของอุทยานเพื่อคัดแยกอีกครั้ง โดยขยะใช้ไม่ได้ และขยะเป็นพิษจะเก็บไว้อย่างมิดชิดเพื่อส่งมอบให้องค์การบริหารส่วนตำบลคลองวาฬมารับไปจัดการ ส่วนขยะติดเชื้อก็จะรวบรวมส่งให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนำไปกำจัด สำหรับวัสดุประเภทใบไม้จะนำไปทำปุ๋ยหมัก และกิ่งไม้ก็จะนำไปทำน้ำส้มควันไม้เพื่อใช้ประโยชน์ในอุทยานฯ ต่อไปค่ะ

รูปแบบที่สอง การให้บริการนักท่องเที่ยว ทางอุทยานฯ เค้าจะมีกลยุทธ์ทั้งเชิงรุกและเชิงรับค่ะ กลยุทธ์เชิงรุกก็คือ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและผู้สนใจจะมาใช้บริการทราบถึงแนวนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ของทางอุทยานฯ และให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการลด และจัดการขยะมูลฝอย ผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ และเฟซบุ๊กของทางอุทยานฯ ค่ะ นอกจากนั้น ในกรณีที่ผู้รับบริการติดต่อล่วงหน้าเพื่อขอมาศึกษาดูงาน เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานก็จะแจ้งให้ทราบก่อนเลยค่ะ แต่ไม่ต้องห่วงนะคะ

สำหรับผู้ที่แวะเวียนเข้ามาชมโดยมิได้ติดต่อล่วงหน้า ทางอุทยานฯ เค้าก็มีกลยุทธ์เชิงรับเตรียมไว้เช่นกัน บนถนนทุกเส้นที่มุ่งสู่อุทยาน จะมีป้ายแจ้งเตือนถึงประตูทางเข้า อย่างน้อย ๆ ก็ไม่ต่ำกว่าสองสามร้อยเมตร ท่านที่เดินทางมาโดยรถยนต์ไม่ต้องกลัวหลง ไม่ต้องกลัวขับรถเลย ถ้าเห็นป้าย “เขตปลอดโฟม” ของอุทยานฯ แสดงว่า จุดหมายของท่านอยู่อีกไม่กี่ไกลแล้วละค่ะ ไม่หลงทางแน่นอน พอมาถึงปากประตูทางเข้าอุทยานป้าย สิ่งที่จะเห็นโดดเด่นเป็นสง่า ตั้งตระหง่านอยู่ตรงข้ามประตูก็คือป้ายประกาศมาตรการลด และจัดการขยะมูลฝอย เพื่อแจ้งให้ทุกท่านได้รับทราบ ตั้งแต่จุดนั้นเป็นต้นมาก็จะมีป้ายแจ้งเตือนเป็นระยะละค่ะ เป็นการประกาศจุดยืนของทางอุทยานฯ อย่างแน่วแน่ทีเดียวค่ะ

หลาย ๆ ท่านอาจจะสงสัยว่า เอ๊ะ! ตามประกาศมาตรการฯ ที่เค้าบอกว่า “ให้จัดการขยะที่เกิดขึ้นจากตนเอง ณ สถานที่จัดการขยะเท่านั้น” หมายความว่ายังไงกันนะ?... ไม่ต้องห่วงค่ะ คำตอบอยู่ที่ข้างลานจอดรถนี่เอง สถานที่จัดการขยะ เป็นพื้นที่สำหรับใช้เป็นจุดจัดการนี้เอง สำหรับท่านที่ยังไม่ทราบว่า จะจัดการยังไง ทางอุทยานฯ เค้าก็จะเขียนคำอธิบายขั้นตอนแนะนำไว้ให้อ่านและสามารถทำตามได้ อย่างง่ายตายเลยละค่ะ แล้วถ้าท่านใดสนใจอยากจะรู้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการขยะแบบไร้งังก็สามารถสแกน QR Code เข้าไปศึกษาจากเว็บไซต์ได้อีกนะค่ะ

เมื่อเข้าไปในตัวอาคารจัดแสดง ก็จะมีป้ายประกาศประชาสัมพันธ์ ให้นักท่องเที่ยวทราบเป็นระยะ ๆ มีทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศเลย... สุดยอดค่ะ

อ้อ! ที่นี้ เรามาจุดที่น่าจะเป็นแหล่งก่อเกิดขยะอย่างตีอีกจุดหนึ่ง... ที่ศูนย์อาหารค่ะ ปรากฏว่า สะอาดค่ะ ไม่มีถังขยะเลยแม้แต่ถังเดียว แต่ก็สะอาดได้ เพราะทางอุทยานฯ เค้จัดสถานีจัดการขยะมาเทียบให้ถึงชายคาอาคารเลยละ สถานีเดียวใช้ร่วมกันทั้งนักท่องเที่ยวแล้วก็ร้านค้าค่ะ สำหรับร้านค้า เพื่อความสะดวก ก็อาจจะไม่ถึงจัดการขยะส่วนตัวตั้งไว้ด้านในหรือหลังร้านก่อน พอตอนเย็นค่อยเอาออกมารวมที่สถานีจัดการทีเดียว ส่วนเศษอาหาร ถ้ามีเยอะมากก็จะแยกไว้ต่างหาก รอพี่ตุ่มมารวบรวมและส่งมอบให้กับคนเลี้ยงหมูต่อไปค่ะ

รูปแบบที่สาม การให้บริการค้าย สำหรับการให้บริการจัดกิจกรรมค้าย เจ้าหน้าที่ที่รับเรื่องจะแจ้งแนวนโยบายให้ผู้รับบริการรับทราบและเข้าใจตั้งแต่จองค้ายคะ แล้วในระหว่างการปฐมนิเทศก็จะแจ้งเน้นย้ำทำความเข้าใจในรายละเอียดอีกครั้ง นอกจากนั้นก็ยังให้ผู้มาเข้าค้ายปฏิบัติจริงด้วยนะคะ โดยลดการภาชนะแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง และให้ผู้ที่มาใช้บริการทุกคนจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง ณ สถานีจัดการขยะที่ทางอุทยานฯ จัดเตรียมไว้ให้โดยมีวิทยากรประจำค้ายคอยให้คำแนะนำตลอดเวลาเข้าค้ายคะ

รูปแบบที่สี่ การให้บริการจัดงาน ในขั้นตอนการจองสถานที่ที่จะใช้วิธีการเดียวกับการให้บริการค่าย คือ จะแจ้งแนวนโยบายให้ผู้รับบริการรับทราบ พร้อมทั้งมีมาตรการไม่ให้ทั้งผู้ค้าและผู้ร่วมงานใช้ภาชนะโฟม ค่ะ แต่หากพบว่าใครนำมาแล้ว ทางอุทยานก็จะขอให้นำกลับออกไปจากพื้นที่ด้วย ทางอุทยานฯ เค้ไม่จัดการให้โดยเด็ดขาดค่ะ ทั้งนี้ ทางอุทยานได้ขอความร่วมมือจากผู้ค้าให้จัดการขยะตามแนวทางของห้วยกอ ณ จุดจัดการที่จัดไว้ให้มากที่สุด แต่หากไม่สามารถดำเนินการได้ก็ให้รวบรวมทิ้งในถุงเดียวกัน ถ้ามีหลายถุงก็ให้นำมาตั้งรวมกันไว้ให้เรียบร้อย แล้วทางอุทยานฯ จะส่งเจ้าหน้าที่มารวบรวมนำไปจัดการต่อไปค่ะ สำหรับการให้บริการแก่ผู้มาร่วมงานนั้น ทางอุทยานฯ ก็จะรับจิตอาสามาช่วยในการตั้งจุดจัดการขยะและเป็นวิทยากรประจำจุดสาธิตเพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานด้วยค่ะ เช่น ในการจัดงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติปี 2562 นี้ก็มีจิตอาสาเป็นนักเรียนจากโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ หรือจากพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีครูจากโรงเรียนแต่ละแห่งมาช่วยดูแลเด็ก ๆ ด้วย ครูต๋อก็พาเด็ก ๆ ต้นกล้าไร่ถึงจากโรงเรียนอนุบาลทับสะแก มาร่วมเป็นจิตอาสาด้วยนะคะ เยี่ยมจริง ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์ที่ผ่านมา พบว่ายังมีผู้เข้าร่วมงานบางส่วนที่ยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ทางอุทยานฯ จึงต้องได้จัด “หน่วยเคลื่อนที่เร็ว” และ “หน่วยจุใจม” พร้อม “บัดดี้” มาเสริมกำลังให้กับพี่ตู⁷ กำลังเสริมเหล่านี้ ก็คือคนสวนของอุทยานนี่ล่ะค่ะ ในช่วงที่มีการจัดงานทางอุทยานฯ ก็ให้จะหยุดปฏิบัติภารกิจประจำแล้วมาช่วยพี่ตูก่อน โดยจะมีหัวหน้าชุดปฏิบัติการจากงานอาคารสถานที่ของ

⁷ สัมภาษณ์นายมานัส หุ่นยนต์ คนสวน

อุทยานฯ เป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงาน และพิจารณาวางแผนการดำเนินงานและจัดสรรรถกำลังให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละวันด้วยคะ⁸

ผู้ที่ทำหน้าที่เป็น “หน่วยจุใจม” จะปฏิบัติหน้าที่เดินลาดตระเวนปูพรมทั่วทั้งบริเวณงาน เพื่อไปเก็บขยะที่ผู้เข้าร่วมงานทิ้งไม่เป็นที่เป็นทาง รวมทั้งรวบรวมขยะและวัสดุจากจุดจัดการที่รถเข้าไปไม่ถึง เพื่อนำมาส่งให้กับ “หน่วยเคลื่อนที่เร็ว” ต่อไปคะ

“หน่วยเคลื่อนที่เร็ว” จะมารับช่วงต่อ โดยรวบรวมถุงขยะและวัสดุจาก “หน่วยจุใจม” เพื่อนำไปยังจุดจัดการรวม ซึ่งก็คือพื้นที่ปฏิบัติงานในยามปกติของพี่ต๋อนั่นเองคะ หน่วยเคลื่อนที่เร็วนี้ เค้เร็วจริง ๆ นะคะ วันแรกเห็นเค้ขับรถฝ่าดงไม้มาแต่ไกล กะว่าจะขอถ่ายรูปซักหน่อย แค้ก้มลงหยิบโทรศัพท์แบ็บเดียวเอง พอเงยหน้าขึ้นมาอีกที หายแว็บไปเลย

ส่วนพี่ตู่ก็จะมีบัดดี้เพิ่มอีกคนนึงเพื่อออกไปช่วยรวบรวมขยะมา ณ จุดจัดการรวมนี้เช่นกัน โดยจะมีแม่บ้านอีก 2 คนมาช่วยคัดแยกขยะ พี่ ๆ เหล่านี้ จะร่วมกันปฏิบัติหน้าที่จะกระทั่งเช้าของวันถัดจากเสร็จงาน หลังจากนั้นก็กลับไปปฏิบัติภารกิจประจำของแต่ละท่านคะ พี่ ๆ เค้ทำงานกันอย่างมีประสิทธิภาพมากเลย ไปแอบดูมาแล้วคะ เพราะสภาพพื้นที่โดยรวม ไม่มีขยะเกลื่อนเหมือนภาพที่เคยเห็นชินตาในงานอื่น ๆ เค้จัดการได้หมดจดภายในเย็นวันสุดท้ายของการจัดงาน จะเหลือให้เห็นก็แต่เพียงถุงใส่ขยะที่ผู้ค้างกองไว้

⁸ สัมภาษณ์ นายจักรกฤษณ์ กรุดทอง นายช่างเทคนิค งานอาคารสถานที่

เป็นจุดตามที่ทางอุทยานฯ ได้ขอความร่วมมือไว้ตั้งแต่ต้นแค่นั้นเองค่ะ ปรากฏการณ์แบบนี้ไม่เคยเห็นที่ไหนมาก่อนเลยนะคะเนี่ย

ความท้าทายที่สำคัญในการดำเนินงาน ท่าน ผอ.เบญจพล ได้เล่าให้ฟังว่า การดำเนินโครงการสำนักงานไร้งังของอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ประจวบคีรีขันธ์ มีความท้าทายที่สำคัญ 5 ประการ

ประการแรก การมีนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน กล่าวที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อนำองค์กรไปในทิศทางที่ดีขึ้น คือ หลังได้รับทราบถึงสถานการณ์ขยะที่บีบคั้น รวมถึงนโยบายระดับจังหวัดที่จะหาทางออกโดยการดำเนินโครงการจังหวัดไร้งังขยะ และเมื่อได้พิจารณาเห็นข้อดีของการจัดการขยะตามแนวทางไร้งังแล้ว ก็ได้กำหนดให้เป็นนโยบายของหน่วยงาน โดยมีเป้าหมายที่จะเป็นสำนักงานไร้งัง เพื่อจะขับเคลื่อนนโยบายของจังหวัดในการที่จะเป็นจังหวัดที่ไร้งังให้ได้ แม้จะต้องเผชิญกับสถานะที่บุคลากรยังยึดติดกับวัฒนธรรมการจัดการขยะและการให้บริการแบบเดิม

ประการที่สอง การสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง หลังจากที่ได้กำหนดนโยบายและเป้าหมายที่จะเป็นสำนักงานไร้งังแล้ว โดยการถ่ายทอดนโยบายให้บุคลากรในหน่วยงานได้รับทราบรวมทั้งได้ให้บุคลากรกล่าวปฏิญาณตนเพื่อดำเนินการต่อสู้กับปัญหาขยะ นอกจากนี้ยังได้จัดฝึกอบรมทำความเข้าใจแนวทางปฏิบัติโดยเชิญนักวิชาการ คือ ดร.ไพบุลย์ฯ มาเป็นวิทยากรเพื่อให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน โดยจะต้องมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนว่าแต่ละขั้นตอนจะต้องทำอะไร อย่างไร ทั้งนี้จะต้องให้การสนับสนุน ในการหาทางออก เช่น ในการขอถังขยะคืนจากสำนักงานจะต้องนำจุดจัดการขยะมาตั้งให้แทน

ประการที่สาม การเป็นผู้บริหารที่มีความมุ่งมั่นทำตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่ง ผอ.เน้นว่าจะต้องมีความเด็ดขาดค่ะ เช่น ในระยะแรกของการดำเนินโครงการ ยังคงมีบุคลากรบางส่วนของอุทยานฯ ที่ยังยึดติดกับค่านิยมการจัดการขยะและการให้บริการตามแนวทางเดิม ก็คือจะต้องมีถังขยะไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว จึงยังไม่ได้เก็บถังขยะออกไปจากที่ตั้ง ผอ.จึงต้องไปพูดคุยและทำความเข้าใจเพิ่มเติมด้วยตนเองและขอความร่วมมือให้เก็บถังขยะออกไปค่ะ นอกจากนี้ต้องมีความเป็นผู้นำ โดยทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี ผอ.เบญจพลเล่าว่า หากไม่ติดภารกิจ ผอ.จะเดินออกกำลังภายในอุทยานฯ ทุกเช้า ในระหว่างนั้นก็จะ

สำรวจพื้นที่ไปด้วย หากเจอขยะ ผอ.ก็จะเก็บไปจัดการ ณ สถานีจัดการ อันนี้ ยืนยันได้ค่ะ เพราะเจอมากับตัวเองเลยละ เข้าวันหนึ่ง ระหว่างที่ไปเดินกินลมชมหาดหัวากอยู่นั้น ก็รู้สึกแปลกใจว่า เอ๊ะ! ใครกันนะ ใส่ชุดออกกำลังกาย แต่ทำไมเดินไปพลาจกัมเก็บอะไรไปพลาจ พอเดินเข้าไปใกล้ ๆ ... โอ้โห...ซ้อคคะ เพราะบุคคลผู้นั้นก็คือ ผอ.นี่เอง น่าประทับใจจริง ๆ ค่ะ มีหลักฐานยืนยันด้วยนะค่ะ

ประการที่สี่ การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องโดยเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นระยะเพื่อจะได้นำไปประกอบการพิจารณาพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งทางอุทยานฯ ได้ตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการขยะ เพื่อให้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแล ติดตามผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการขยะในพื้นที่เพื่อให้เป็นไปในแนวทางที่กำหนด ค่ะ

ประการที่ห้า การได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบาย และการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีแนวนโยบายให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่ไร้ถังขยะ ซึ่งได้ถ่ายทอดลงมาในระดับสำนักงานด้วย ในการขับเคลื่อนการดำเนินการจะต้องอาศัยการประสานงานและความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การสนับสนุนความร่วมมือจากนักวิชาการ และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการรวบรวมขยะไปกำจัดให้ถูกต้องตามเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังต้องมีเครือข่ายที่เข้มแข็ง เช่น โรงเรียนในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาในพื้นที่ และจิตอาสาเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานและขยายผลการดำเนินงานต่อไป

คำแนะนำสำหรับหน่วยงานอื่นที่ต้องการนำแนวทางการจัดการขยะแบบไร้ถังไปใช้ ท่าน ผอ.เบญจพล มีคำแนะนำที่สำคัญ ๆ 5 ประการเพื่อให้หน่วยงานก้าวสู่การเป็นสำนักงานที่ไร้ถังอย่างยั่งยืน ค่ะ

ประการแรก ผู้บริหาร จะต้องกล้าคิด กล้าทำ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อแก้สถานการณ์ที่บีบบังคับ และพัฒนาองค์กรไปในทางที่ดีขึ้น มีความชัดเจน และเด็ดขาด ซึ่งหลักการทำงานที่ ผอ. ยึดประจำใจก็คือ “พละ 5” ซึ่งเป็นความหมายของชื่อ “เบญจพล” ประกอบด้วยพลังทั้ง 5 ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และ

ปัญญา คือ จะต้องมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ มีความมุ่งมั่น พากเพียร มีสติ ตั้งมั่นอยู่บนความไม่ประมาท ไม่วอกแวก และจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่ปฏิบัติค่ะ

ประการที่สอง ต้องมีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และการสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร โดยบุคลากรแต่ละคนจะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงในการทำงาน ซึ่งท่าน ผอ. ได้ให้แนวทางการปฏิบัติงานไว้อีก 5 ประการ เช่นกันก็คือ ต้องรู้หน้าที่ ต้องมีวินัย ต้องมีหัวใจบริการ ต้องประสาน (ประสานกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก) และสามัคคี (มีความรัก ความสามัคคี ภายในหน่วยงาน) และต้องมีคุณธรรมด้วยค่ะ

ประการที่สาม ยึดค่านิยมในการทำงานและจัดการขยะตามแนวทางไร้ถัง ก็คือ “ไม่สร้างทางตัน แต่จะหาทางออก ไม่เป็นนักโทษ แต่เป็นนักทำ ไม่สมมติ ไม่เขาวา แต่ใช้ข้อเท็จจริง และไม่รอคำตอบ แต่จะแสวงหา แล้วนำมาเล่า” ค่ะ ผอ. บอกว่า เมื่อใดก็ตามที่เจอปัญหา ให้ตีโจทย์ให้แตก แล้วค่อย ๆ แก้ทีละโจทย์ เช่น กรณีปัญหาขยะ จะต้องวิเคราะห์ว่าผู้ที่สร้างขยะ มีใครบ้าง แล้วค่อย ๆ หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อจะได้หาทางแก้ไขให้ตรงจุดค่ะ

ประการที่สี่ มีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุง การทำงานให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยสำรวจและจัดทำสถิติผลการดำเนินงาน เพื่อประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้อาจส่งผลงานเข้าประกวดรางวัล เพื่อรับคำแนะนำจากคณะกรรมการ มาพัฒนาการทำงานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไปค่ะ

ประการที่ห้า ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการดำเนินงาน ประสบการณ์ และผลการดำเนินงานระหว่างบุคลากรภายในหน่วยงาน และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบแนวคิด วิธีการ หรือ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานให้ทันกับเหตุการณ์ในปัจจุบันค่ะ

จากที่ได้ไปสังเกตการณ์ ขอคำแนะนำ และนำมาถ่ายทอด จะเห็นได้ว่า อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากจะสามารถพึ่งพาตนเองในการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางในสำนักงานจนมีผลงานโดดเด่นเป็นสำนักงานไร้ถังในระดับจังหวัดแล้ว ยังมีความโดดเด่นในการให้บริการแบบไร้ถัง คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวไร้ถัง การจัดค่ายฝึกอบรมไร้ถัง และการจัดงานไร้ถัง ซึ่งเป็นการผนวกองค์ความรู้ในการบริหารจัดการขยะตามแนวทางไร้ถัง และถ่ายทอดผ่านบริการตามภารกิจหลักของหน่วยงานไปยังผู้รับบริการ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนจากทั่วประเทศได้อย่างกลมกลืนสมกับที่ได้ตกลงกันเป็นสามเส้าตั้งแต่ตอนเริ่มต้น นั่นคือ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จะทำให้สำเร็จและเป็นตัวอย่างให้คนทั้งประเทศมาชม เป้าหมายนี้ก็บรรลุแล้วจ้า....อย่าพลาดไปเยี่ยมชมนะคะ

13. นางสาวพรณิภา ดนตรี นักวิชาการวิทยาศาสตร์ศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา
ขอนแก่น
14. นางสาวศุภกานต์ ใจเดช เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า
ณ ห้วยโก๋น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
15. นายสุรภกิจ บุญเกษ เจ้าหน้าที่การเกษตร อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า
ณ ห้วยโก๋น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
16. นายจักรกฤษณ์ กรุดทอง นายช่างเทคนิค งานอาคารสถานที่ อุทยานวิทยาศาสตร์
พระจอมเกล้า ณ ห้วยโก๋น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
17. นายคนอง จีบเจือ คนสวน อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ ห้วยโก๋น
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
18. นายมานัส หุ่นยนต์ คนสวน อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ ห้วยโก๋น
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
19. นางรุ่งนภา คล้อยดี แม่บ้าน อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ ห้วยโก๋น
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
20. นางสาวมาลัย เปลี่ยนเหมาะ แม่บ้าน อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ ห้วยโก๋น
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
21. นางฟารีดา สร้อยนวม แม่บ้าน อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ ห้วยโก๋น
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
22. นางนันทวัน หนูทอง เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า
ณ ห้วยโก๋น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
23. นางลักษสิกา จำปามูล ผู้ประกอบการร้านค้า ศูนย์อาหารอุทยานวิทยาศาสตร์
พระจอมเกล้า ณ ห้วยโก๋น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
24. นางบุษบา พานิชเจริญ ผู้ประกอบการร้านค้า ศูนย์อาหารอุทยานวิทยาศาสตร์
พระจอมเกล้า ณ ห้วยโก๋น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์